

**6360 SAYILI KANUN İLE KÖYDEN MAHALLEYE
DÖNÜŞEN YERLEŞMELERDEKİ HİZMET
DEĞİŞİMİ: ÇARŞAMBA ÖRNEĞİ**

**2023
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Rasim YILMAZ

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kemal YAMAN**

**6360 SAYILI KANUN İLE KÖYDEN MAHALLEYE DÖNÜŞEN
YERLEŞMELERDEKİ HİZMET DEĞİŞİMİ: ÇARŞAMBA ÖRNEĞİ**

RASİM YILMAZ

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kemal YAMAN**

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kamu Yönetimi Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Kasım 2023**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ.....	7
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR	11
ARAŞTIRMANIN KONUSU	12
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	12
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	12
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	13
EVREN VE ÖRNEKLEM	13
LİTERATÜR ÖZETİ.....	13
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	15
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	16
1.1. Yerel Yönetim Kavramı	16
1.2. Yerel Yönetimin Tarihçesi	17
1.2.1. Osmanlı Dönemi Yerel Yönetim.....	17
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Yerel Yönetim	19
1.3. Yerinden Yönetim Kavramı ve Türleri.....	21
1.3.1. Yerinden Yönetim Kavramı	21
1.3.2. Yerinden Yönetim Türleri	21
1.4. Yerel Yönetim Teşkilat Yapısı	25
1.4.1. İl Özel İdaresi.....	25

1.4.2.	Belediye	29
1.4.3.	Köy	35
1.5.	Köy ile Mahallenin Kıyaslanması	38
2.	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE 6360 SAYILI KANUN'UN GETİRDİĞİ DEĞİŞİMLER	40
2.1.	Büyükşehir Belediyesi.....	40
2.1.1.	Büyükşehir Belediyesi'nin Görev ve Yetkileri	42
2.1.2.	Büyükşehir Belediyesi'nin Organları.....	43
2.2.	Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Kanunlarının Gelişimi	45
2.2.1.	3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu	46
2.2.2.	5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu	47
2.2.3.	6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu	48
2.3.	6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Değerlendirilmesi.....	49
2.3.1.	6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Olumlu Yönleri....	49
2.3.2.	6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Olumsuz Yönleri..	51
2.4.	6360 Sayılı Kanun ile Meydana Gelen Değişimler	52
2.4.1.	İdari ve Mali Yönden Meydana Gelen Değişimler	53
2.4.2.	Hizmet Yönünden Meydana Gelen Değişimler	54
2.4.3.	Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı.....	55
2.5.	Kırsal Mahalle	55
3.	6360 SAYILI KANUN İLE ÇARŞAMBA İLÇESİNDE MAHALLEYE DÖNÜŞEN KÖYLERDE MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER ÜZERİNE İNCELEMELER	57
3.1.	Çarşamba İlçesi ile İlgili Genel Bilgiler	57
3.1.1.	Çarşamba İlçesi Tarihi.....	57
3.1.2.	Çarşamba İlçesi Coğrafi Konumu.....	58
3.1.3.	Çarşamba İlçesi Nüfus Özellikleri.....	59
3.1.4.	Çarşamba İlçesi Sosyoekonomik Yapısı	59
3.2.	Araştırmanın Bulguları	60
3.2.1.	Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular	60
3.2.2.	Anket Sonuçlarına Yönelik Bulgular	63
3.2.3.	Anket Sonuçlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi	79
3.2.4.	Çalışmanın Güvenirlilik Analizine Yönelik Bulgular	81
SONUÇ		83

KAYNAKÇA.....	86
TABLolar LİSTESİ	91
ŞEKİLLER LİSTESİ	93
EKLER	94
Ek 1: Anket Formu	94
Ek 2: Etik Kurul Kararı	95
ÖZGEÇMİŞ	97

TEZ ONAY SAYFASI

Rasim YILMAZ tarafından hazırlanan “6360 SAYILI KANUN İLE KÖYDEN MAHALLEYE DÖNÜŞEN YERLEŞMELERDEKİ HİZMET DEĞİŞİMİ: ÇARŞAMBA ÖRNEĞİ ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Kemal YAMAN

.....

Tez Danışmanı, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 28/11/2023

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Kemal YAMAN (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Metin ÖZKARAL (KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi İsmail BAŞARAN (MCBÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Doç. Dr. Zeynep ÖZCAN

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Rasim YILMAZ

İmza :

ÖNSÖZ

Çalışma boyunca, çalışmanın her bölümünde desteğini göstererek bana rehberlik eden tez danışmanım sayın Doç. Dr. Kemal YAMAN'a, bu süreçte maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen ve yanımda olan aileme sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

ÖZ

Bu çalışmada 6360 Sayılı Kanun ile büyükşehirlerde yapılan değişimlerin Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki etkileri ele alınmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin il sınırlarının il mülki sınırı olmasıyla büyükşehirlerde köyler büyükşehir belediyelerine bağlı olmuşlardır. Çarşamba ilçesinde de 121 köyün köy tüzel kişiliği kaldırılmıştır ve Samsun Büyükşehir Belediyesinden hizmet almaya başlamıştır. Çalışmanın amacı, 6360 Sayılı Kanun ile yapılan hizmet değişimlerinden sonra mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki halkın hizmetlerden memnuniyetini, eksikliğini ve nasıl etkilendiğini inceleyerek ortaya koymaktır.

Bu kapsamda ilk bölümde yerel yönetimler, yerinden yönetim türleri ve ülkemizdeki yerel yönetimin teşkilatlanma yapısından bahsedilmiştir. İkinci bölümde büyükşehir belediyesinin yapısı, büyükşehir belediyesi kanunlarının gelişimi, 6360 Sayılı Kanun'un değerlendirmesi ve Kanun ile gelen değişimler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, Çarşamba ilçesi hakkında genel bilgiler verilerek, uygulanan anket çalışmasının bulguları incelenmiştir. Ankette verilen her yargının tek tek tablosu verilerek analizi yorumlanmıştır. Ardından anket çalışmasının sonuçları hakkında genel değerlendirmeler yapılarak hipotezler tartışılmıştır ve sonuç bölümüne geçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 6360 Sayılı Kanun; Büyükşehir; Köy; Mahalle.

ABSTRACT

In this study, the effects of the changes made in metropolitan cities with the Law No. 6360 on the settlements that turned into neighborhoods in Çarşamba district are discussed. With the provincial borders of the metropolitan municipalities being the provincial administrative borders, the villages in the metropolitan cities became subordinate to the metropolitan municipalities. Village legal entities of 121 villages in Çarşamba district were abolished and started to receive services from Samsun Metropolitan Municipality. The aim of the study is to reveal the satisfaction of the people in the settlements that turned into neighborhoods after the service changes made with the Law No. 6360, their lack of services and how they were affected.

In this context, in the first part, local governments, types of local government and the organizational structure of local government in our country are mentioned. In the second part, the structure of the metropolitan municipality, the development of the metropolitan municipality laws, the evaluation of the Law No. 6360 and the changes brought by the Law are discussed. In the third part, general information about Çarşamba district was given and the findings of the survey study were examined. The analysis of each judgment given in the questionnaire was interpreted by giving a table one by one. Then, general evaluations were made about the results of the survey, and hypotheses were discussed and the conclusion part was passed.

Keywords: Law No 6360; Metropolitan; Village; Neighbourhood.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	6360 Sayılı Kanun ile Köyden Mahalleye Dönüşen Yerleşmelerdeki Hizmet Değişimi: Çarşamba Örneği
Tezin Yazarı	Rasim YILMAZ
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Kemal YAMAN
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	28/11/2023
Tezin Alanı	Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	97
Anahtar Kelimeler	6360 Sayılı Kanun; Büyükşehir; Köy; Mahalle.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Service Change in Settlements Transformed from Villages to Neighborhoods with the Law No. 6360: Case of Çarşamba
Author of the Thesis	Rasim YILMAZ
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Kemal YAMAN
Status of the Thesis	Master Thesis
Date of the Thesis	28/11/2023
Field of the Thesis	Department of Public Administration
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	97
Keywords	Law No 6360; Metropolitan; Village; Neighbourhood.

KISALTMALAR

ABD	: Ameri Birleşik Devletleri
M.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
YY.	: Yüzyıl

ARAŞTIRMANIN KONUSU

2012 yılında çıkarılan “6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile yerel yönetim alanında değişiklik yapılmıştır. Bu kanun ve ardından yapılan bir değişik ile 16 olan Büyükşehir belediyesi sayısı 30’a çıkartılmıştır. Bütün büyükşehirlerde bulunan köy, belde ve il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır ve köyler mahalleye dönüşmüştür. Büyükşehir belediyelerinin il sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmiştir ve köyler artık Büyükşehir belediyelerinden hizmet almaya başlamışlardır. Böylece köylerin hizmet alımlarında değişiklikler yaşanmıştır. Bu çalışmanın araştırma konusu, bu hizmet değişikliklerinin uygulanmasını, halkın memnuniyetini ve nasıl etkilendiğini incelemektir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı, 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilinde mahalleye dönüşen köylerde meydana gelen hizmet değişimlerinin, hizmet sunulmasının, demokrasi ve katılım sorunlarının tespit edilmesi ve halka yansımalarının sonuçlarını öğrenmektir. Bu amaçla bu yerleşim yerlerinde yaşayan halkın eksik hizmet alması durumunda çözüme kavuşturulması önemsenmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket çalışması kullanılmıştır. Çarşamba ilçesinde mahalleye dönüşen yerleşmelerde yaşayan katılımcılara ilk kısmı 7 demografik sorudan, ikinci kısmı 32 konuya dönük sorudan oluşan toplam 39 soruluk anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması daha önce benzer çalışmada bulunan Saydam (2020)’dan alınmıştır. Ankette her ifadeyi ölçmek amacıyla beşli Likert ölçeğinden faydalanılmıştır. Ölçekler, 1 “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2 “Katılmıyorum”, 3 “Kararsızım”, 4 “Katılıyorum”, 5 “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Anket çalışması 2023 yılının nisan ve haziran ayları arasında uygulanmıştır. Anket çalışmasına yapılan araştırmalar sonucu, nüfusa göre hata payı da hesaplanarak en az 386 kişinin katılım sağlamanının gerektiği uygun görülmüş olup, hatalı anketlerin olabileceği düşünülerek toplamda 403 kişiye

uygulanmıştır. Anket çalışmasının verileri “SPSS 25” programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler “frekans analizi” ile tablolara dökülmüştür. Anket çalışması güvenilirlik analizi ile kontrol edilmiştir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Çalışmada hipotezler yani önermeler ileri sürülür ve öne sürülen önermelerin doğruluğu test edilerek geçerliliğine ya da reddedilmesine karar verilir (Gül, 2020). Çalışmaya yönelik kurulan hipotezler anketin sonuçlarıyla birlikte değerlendirilecektir. Hipotezlere aşağıda yer verilmiştir.

H1: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde hizmet sunumunda iyileşmeler olmuştur.

H2: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde mali yük artmıştır

H3: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde yaşayan halkın demokrasiye ve yönetime katılımı olumsuz etkilenmiştir.

H4: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde yaşayan halk yeni yasa sonrası verilen hizmetten memnundur.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni, Samsun Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı bulunan Çarşamba ilçesinin köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerleridir. Kanun’dan önce Çarşamba ilçesinde kırsal alan olarak geçen bu yerleşim yerlerinde yaşayan nüfus ele alındığında, $\alpha = 0.05$ anlamlılık ve ± 0.05 hata payına göre 386 kişinin katılmasının gerektiği hesaplanmıştır ve hatalı anketlerin olabilmesine karşın 403 kişiye anket çalışması uygulanmıştır.

LİTERATÜR ÖZETİ

Çalışma için benzer konuları elen alan çalışmalarda faydalanılmıştır. Akçay (2023), “6360 Sayılı Yasa ile Köyden Mahalleye Dönüşüm: Şile Kırsalı Örneği” adlı çalışmasında yasanın kırsal alanlara etkisini ele almıştır. Akçay’a göre, özellikle kırsal

alanların düzeninin sağlanması için yeni düzenlemelerin yapılması gereklidir. Yerel yönetim birimi olarak ilçe belediyelerinin yetkilerinin artması, hatta muhtarların da yönetimde etkili rol alması, kırsal alanlar açısından önemlidir. Akçay, 6360 sayılı kanun ile büyükşehir yönetimine geçen bu kırsallarda kırsal dokuların yok olma tehdidinin bu şekilde önüne geçilebileceği ve bu alanlarda daha etkili bir yönetimin var olabileceğini belirtmiştir.

Çengel (2022), “6360 Sayılı Kanun’un Kıyı Belediyelerinde Hizmet Sunumuna Etkisi: Kuşadası Belediyesi Örneği” adlı çalışmada kanunun şu anki halinin yetersiz olduğunu, hizmetlerin yeterli derecede sürdürülebilir olmadığını, ilçede alınması gereken kararın büyükşehir belediyesi tarafından alınması gerektiğinden dolayı sürenin uzamasının olumsuz karşılandığını belirtmektedir. Çengel’e göre 6360 sayılı kanun ile süreç verimsiz ilerlemektedir, bu yüzden düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Kırmızı (2019), “6360 Sayılı Yasanın Kent ve Kırsal Alanlarına Etkileri: Diyarbakır Örneği” adlı çalışmada 6363 Sayılı Kanun’un Diyarbakır ilindeki etkileri üzerinde incelemelerde bulunmuştur. Yaptığı çalışmada katılımcıların belirli kısmının vergi yüklerinin artmasından, inşaat yapmak gibi işlerin pahalılaşmasından ve büyükşehir belediyesinin uzak olmasından memnuniyetsiz kaldıklarını belirtmiştir. Kanun’un getirdiği değişikliklerle ilgili olumlu görüşlerin de var olmasıyla birlikte genel tutumun olumsuz olduğu görülmektedir.

Özeren (2020) “6360 Sayılı Büyükşehir Yasasıyla Köyden Mahalleye Dönüşen Yerleşim Birimlerinde Kentlilik Bilinci Oluşumunun İrdelenmesi: Konya Örneği” adlı çalışmada 6360 Sayılı Kanun’un etkilerini Konya ili üzerinde ele almıştır. Kırsal alanda yaşayan halkın bilincini ölçmek amaçlı çalışmasını sürdüren Özeren’e göre mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde yaşayan halkın hala kentlilik bilincine ulaşamadığını, kırsal bilinçte olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada da il merkezine uzaklığın olumsuz yönlerinin olduğu söylenmiş, hizmetlerin iyileşmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Daşçı (2016) “6360 Sayılı Yasanın Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Örneği” adlı çalışmada Kanun’un Balıkesir ilinde kamu hizmetlerinin sunumundaki etkisini ele almıştır. Daşçı’nın da yaptığı çalışma sonucunda il merkezine uzaklık, maliyet artışları, hizmetlerin yetersiz kalması gibi benzer sonuçlarla olumsuz görüşlere ulaştığı görülmektedir.

Saydam (2020) “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile Mahalleye Dönüşen Köylerde Yaşanan Değişim: Ceyhan İlçesi Üzerinden Bir Değerlendirme” adlı çalışmasında Kanun ile Ceyhan ilçesindeki köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerindeki değişimleri incelemiştir. Saydam’a göre, Ceyhan ilçesindeki katılımcıların genel olarak hizmetlerden memnun oldukları yanlarının olmasıyla birlikte, memnun olmadıkları yanları da fazladır. Saydam, bazı kamu hizmetlerinde iyileşmelerin görüldüğü fakat il merkezine uzak olunması, mali yükün artması, vergi yükünün artması gibi sebeplerde katılımcıların memnun olmaması ve hizmetlerin iyileşmesi gerektiği belirtmiştir.

Akçay (2023) “6360 Sayılı Yasa ile Köyden Mahalleye Dönüşüm: Şile Kırsalı Örneği” adlı çalışmasında kırsal alalar özelinde yeni düzenlemelerin yapılması gerekliliğinin duyulduğunu, yerel yönetim birimi olan ilçe belediyelerinin kırsalda daha fazla etkili olması gerektiğini, mevcut durumda kırsal bölgelerin geleneksel dokularının yok olma tehlikesi altında olduğunu belirtmiştir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Çalışmanın uygulandığı yerleşim alanlarının kırsal ve dağınık yerleşmeler olması çalışmanın uygulanmasının süre olarak uzamasına neden olmuştur. Bu yerleşim yerlerinde yaşayan vatandaşın geneli tarımla ilgileniyor olması bu yüzden evlerinde ulaşmanın zor olması sebebiyle genelde evlerinde olabilecek zaman diliminde kendilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Genellikle genç kategorisinde kalan ve farklı işlerde (memur, esnaf, işçi vb.) çalışması ya da okul sebebiyle ilçe merkezinde bulunan katılımcılara ise kendilerinin uygun oldukları yerlerde, dükkanlarında gezilerek ya da telefon ve internet uygulamalarıyla iletilerek çalışma uygulanmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yerel Yönetim Kavramı

İnsanların birlikte yaşamalarının gerekliliğiyle birlikte ortaya çıkan zorunlulukların başında bir teşkilat olgusu gelmektedir. İnsanların bir araya gelerek oluşturduğu küçük toplulukların birleşip daha büyük topluluk halinde yaşamaya başlaması, bu toplulukların düzenli şekilde yönetilip, ihtiyaçlarının karşılanmasını zorlaştırmıştır. Meydana gelen bu yönetilme ve ihtiyaçların karşılanması zorluğunu baştaki teşkilat dediğimiz yönetici birimi çözmektedir. Fakat ilerleyen zamanlarda bu toplulukların büyümesi ve genişlemesi sebebiyle artık merkezi bir yapıdan yönetilmesi ve ihtiyaçlarının giderilmesi zorlaşmıştır. Bu sebeple, toplulukların bulunduğu yere yeni yönetim teşkilatlarının açılmasıyla, toplulukların ihtiyaçlarının daha doğru ve hızlı olarak karşılanması istenmiştir. Toplulukların bulunduğu yerde açılan bu yerel teşkilat birimleri, insanların ihtiyaçlarını merkezdeki yönetim teşkilatının temsilcisi olarak gidermek için kurulmuşlardır (Çavuşoğlu, 2019: 9).

Yerel yönetim, merkeze uzak kalan bölgelerde özerklik, tüzel kişilik ve bazı yetkiler verilen idari kurum tarafından, merkezi yönetimin bazı işlerinin yürütülmesidir. Başka bir tanıma göre ise bir ülkenin yönetiminin alt birimi olarak geçen, dar ölçekli alanlarda, yönetim politikalarını gerçekleştirmek için kurulan birimlerin görevlendirilmesidir (Erten, 1999: 32). Yerel yönetim, basit haliyle, sınırları belirli bir bölgede yaşayan yerel vatandaşın, kendi seçtiği yöneticiler tarafından yönetildiği bir yönetim biçimidir (Keleş, 1992: 12).

Genel olarak ele aldığımızda tanımlayacak olursak yerel yönetim; bir kent, köy, kasaba gibi bölgelerde bulunan, merkezi idareden farklı tüzel kişiliği bulunan yönetim kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar, ortak alan özelliğine göre kurulup, görevlerini yerine getirdikleri için siyasi açıdan yetki gücünü ellerinde bulunduramazlar. Kendi yönetici kadroları bulunmakta olup, bu kadrolar yerel vatandaşın seçimleriyle seçilir. Yerel yönetim hem federal hem de üniter devlet yönetim biçimlerinde kullanılabilirliği için çoğu ülkede kullanılmaktadır (Sözen, 2013: 37).

Türkiye’de yerel yönetimlerini il özel idaresi, köy ve belediyeler meydana getirmektedir fakat günümüzde yerel yönetim denilince akla kentlerin yönetimindeki geliştirilmiş belediyecilik gelmektedir (Erten, 1999: 32).

Yerel yönetim birimlerinin özellikleri, yerinden yönetim sistemiyle kurullar ve yönetilirler, kendilerine ait tüzel kişiliklere sahiptirler, kendi yönetici kadroları vardır ve karar organları halk tarafından seçilir, kendilerine ait bütçeleri vardır, merkez teşkilatının sadece idari vesayet denetimine tabidir şekilde özetlenebilir (Yiğit: 2008: 7).

1.2. Yerel Yönetimin Tarihçesi

Yerel yönetimlerin Türkiye’deki gelişimini incelendiğinde ilk olarak Osmanlı döneminde uygulamalar olduğu görülmektedir. Sonrasında Cumhuriyet döneminde de gelişmeler devam etmiştir. Bu bölümde yerel yönetimlerin Osmanlı dönemindeki ve Cumhuriyet dönemindeki gelişimi ele alınacaktır.

1.2.1. Osmanlı Dönemi Yerel Yönetim

Türkiye’de yerel yönetimin tarihine bakılacak olursa, Osmanlı zamanında ilk adımların atıldığı görülmektedir. Osmanlı’da merkezi yönetimin hüküm sürmesi sebebi ile her ne kadar yerel yönetimler adına adımlar atılsa da Avrupa’daki gibi ülkelerin kaderini belirleyecek türden olmamıştır. Osmanlı döneminde kurulan vakıflarla halka ihtiyaçları doğrultusunda yardım ve hizmet sunulması, bu dönemde yerel yönetime yakın bir anlayışın olduğunu göstermektedir fakat yine de tam anlamıyla Osmanlı’nın ilk dönemlerinde yerel yönetim biçimi vardır demek mümkün değildir (Şahin, 2019: 22). Tanzimat dönemine kadar yerel yönetim, modern olarak uygulanamamıştır, fakat tanzimat dönemiyle birlikte yapılan reformlar ve düzenlemelerle yerel yönetimin uygulanmasına hazırlık sağlamıştır (Çiçek, 2014: 56).

Tanzimat döneminde merkezden uzak kalan bölgeler için yönetim çalışmalarına başlanmıştır. 1852’de valilerin görevlerini arttırılarak taşradaki görevliler valiye bağlı olmuşlardır. 1864’te de “İdare-i Vilayet Nizamnamesi” ile birlikte yine

valiye daha geniş çerçevede görev ve imkanlar verilerek, bir meclisin kurulması istenmiştir. Bunun için Tuna Vilayeti adıyla bir il kurulmuş ve burada bu sistem denenmek istenmiştir. Mecliste görev alacak üyeler Müslüman ve gayri Müslimlerden oluşup, valilerin başkanlığında toplanmaktaydı. Bu nizamname ile kurulan meclisle tarım, vergi, ticaret ve yerel bayındırlık alanlarında meselelerin görülmesi amaçlanmıştır. Sonrasında 1870’te “İdare-i Umumiye-i Nizamnamesi” adıyla başka bir nizamname yayınlanmıştır. Eyaletlerin hepsinde uygulanan bu sistemle taşradaki yönetim teşkilatı; vilayet, sancak, kaza, nahiye ve köy olmuştur (Öztürk, 1997: 58).

Tanzimat Fermanının ilanı ile artık yerel yönetim anlayışına yakın uygulamaların gerçekleştirildiği söylenebilir. Yerel yönetim birimi olarak bugünkü işleyişine yakın olan ilk modern belediye Osmanlı döneminde İstanbul’da kurulmaya çalışılmıştır. 13 Haziran 1854’te kurulan “İstanbul Şehremaneti” nin ilk amacı, Kırım Savaşıyla kentte oluşan düzensizliği ve olumsuzluğu gidermektir. İstanbul Şehremaneti’nin başına “şehremini” adında, merkez tarafından getirilen bir görevli bulunmaktaydı (Ortaylı, 2017: 436). Şehremini 12 kişinin oluşturduğu bir meclise başkanlık yapmaktadır ve meclisteki iki üye başkanın yardımcısı görevindedirler. Meclis üyelerinin üçte ikisi farklı çevreleri temsil edecek şekilde belirli aralıklarla değiştirilerek seçilmişlerdir (Çolak, 2012: 42-43). İstanbul Şehremaneti’nin ilk deneme olması sebebiyle maddi ve farklı açılardan eksiklikler yaşanmış ve modern anlamda belediye kurulmasında başarısız bir deneme olmuştur. Yine bu zamanlarda özellikle yabancıların yoğun olduğu ve limanlara sahip bölge olan Galata ve Beyoğlu’nda belediye teşkilatı kurulmak istenmiştir. Altıncı Daire-i Belediye adıyla kurulan teşkilat ile yerel belediye görevlerinin yürütülmesi istenmiştir. Kendi ayrı bütçesinin olması nedeniyle bu teşkilat, Cumhuriyet dönemine kadar başarılı şekilde hizmet vermiştir (Çiçek, 2014: 57). Daha sonra 1868’de Altıncı Daire-i Belediye sistemi örnek alınarak tüm İstanbul geneli 14 belediye dairesine bölünmüştür. Bu uygulamanın işleyişine bakıldığında, dairelerin başına emekli yüksek kıdemli görevliler getirilmiş olsa da meclislerin kurulup, üyelerin göreve getirilmediği görülmüştür (Ortaylı, 2017: 438).

Osmanlı döneminde yerel yönetimler alanında gerçekleşen önemli bir diğer olaysa 1877’de çıkarılan Vilayet Belediye Yasası’dır. Bu yasayla belediye teşkilatının başındaki memur yani başkan ve daire meclisleri belediyeye ait organlar olarak kabul edilecektir. Belediyenin görevleri arasında temizlik, nüfus işleri, emlak, alışveriş ve

pazar denetlemesi gibi ihtiyaçlar bulunmaktadır. 1913 yılında köylerle alakalı düzenlemeler yapılmış fakat bu düzenlemeler 1924'e kadar kaldırılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler merkezi anlayıştan uzak kalınamadığı için düşünülen başarıya ulaşmamıştır (Yiğit, 2008: 10).

Türkiye tarihinde yerel yönetimin başlangıcına baktığımızda Osmanlı döneminde, özellikle Tanzimat Fermanıyla birlikte meydana gelen vilayet yönetimindeki yenileşmelerin amaçlandığı dönemlerde, reformlar eşliğinde meydana geldiğini görmekteyiz. Modern olarak yerel yönetim anlayışı ve teşkilat kuruluşları bundan sonraki Cumhuriyet döneminde gelişmiştir ve çoğalmıştır (ztrk, 1997: 59).

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Yerel Yönetim

Cumhuriyet döneminde yerel yönetim adına birçok yenileme yapılmıştır. Yeni kurulan kurumlarla birlikte yeni yönetim uygulamaları da kaçınılmaz olmuştur. Artan nüfusla birlikte şehirlerin daha da önem kazanması özellikle belediyeler üzerinde tartışmalara sebep olmuş, daha çok belediyeler üzerinde yönetim düzenlemeleri gerçekleşmiştir (Erten, 1999: 106).

Osmanlı döneminde her ne kadar yerel yönetim uygulamaları olmuşsa da bilmek gerekir ki bu uygulamalar merkeziyetçi bir yönetim anlayışının gölgesinde gerçekleşmiştir. Cumhuriyet döneminin ilk zamanlarında da bu anlayışı terk etmek kolay olmamıştır ve yerel yönetimler merkeziyetçi anlayışla birlikte şekillenmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra yerel yönetimler alanında ilk anayasal uygulama 1924 Anayasasında olmuştur. Anayasada illerle şehirlere, kasabalara ve köylere tüzelkişilik verilmiştir. Bununla birlikte il yönetiminin yetki genişliğine dayanarak gerçekleştirileceğine de yine yasada yer verilmiştir (Yiğit, 2008: 11).

1924 yılında çıkarılan 442 sayılı Köy Kanunu, köylere tüzel kişilik veren ve aynı zamanda köyler adına ilk yasa olma özelliği taşıyan kanundur (Aydın, 2022: 10).

1924 Anayasasıyla yerel yönetim birimlerine yönelik verilen hükümlerde 1930'a kadar kısmi olarak değişiklikler yapılırsa da tamamen yasayı yok sayacak ya da farklı yasa getirecek bir değişiklik yapılmamıştır. 1930 yılında 1580 sayılı Belediye

Kanunu ile belediyelerin görevleri, çalışma ve teşkilatlanma usulleri tanımlanmıştır (Çolak, 2012: 47).

1984 yılında çıkarılan 3030 Sayılı Kanun ile Ankara, İstanbul ve İzmir’de Büyükşehir Belediyeleri oluşturulmuş ve yerel yönetim alanında gelişmeler olmuştur. Bu yasa ile belediyelerin gelirlerinde artış olması için çalışmalar yapılmıştır. Yine 1987’de yürürlüğe giren 3360 Sayılı Kanun ile il özel idareleri alanında önemli güncellemeler yapılmıştır (Çiçek, 2014: 59).

1580 sayılı Belediye Kanunu çıkarıldığı dönemin özelliklerini üzerinde taşımaktadır. 1924’te tek partili dönemde çıkarılan Belediye Kanunu’nda merkezi idare, bir taşra yönetim teşkilatı gibi hizmet veren belediyeler ortaya koymuştur. Kanun 2004 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 1580 sayılı Belediye Kanunu’nu sonlandıran yeni kanun 5272 sayılı kanun olmuştur. Bu kanuna göre belediyenin görev ve yetkileri arttırılmış, yerel halkın ihtiyaçlarına daha etkili yanıtlar verilmeye çalışılmıştır. Halkın taleplerinin cevap bulmasının ve halkın yerel yönetim birimiyle verimli iletişim halinde bulunması aynı zamanda vatandaşın demokrasiye katılımını arttırmıştır (Bozatay, Kızılkaya, 2016: 617)

2004’te çıkarılan 5272 sayılı Belediye Kanunu anayasaya şekil bakımından aykırı bulunarak iptal edilip 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir ve son halini almıştır. 2005 yılında çıkarılan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunuyla 1987 yürürlüğe giren 3360 sayılı kanun son bulmuştur. Yine 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 3030 sayılı kanun son bulmuştur. Son olarak 2012 yılında 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanun günümüzde devam etmektedir (Çiçek, 2014: 59-60).

1.3. Yerinden Yönetim Kavramı ve Türleri

1.3.1. Yerinden Yönetim Kavramı

Adem-i Merkeziyet adıyla da bilinen yerinden yönetimde, merkezde bulunan birime bağlı olarak yerel birimler hizmet yürütmektedirler. Asıl yetkinin merkezde olduğu bu yönetim biçiminde, yerel birimlerin yetkilerinin sınırları belirlenir ve bu sınırlar içinde yerinden yönetim birimleri hizmetlerini sunarlar (Yavuz, 2019: 10). Yerinden yönetim biçimiyle çalışan yerel birimlerin asıl görevi, o bölgede yaşayan bireylerin ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılamaktır. Yerinden yönetim birimleri bunu kendine ait bütçelerle, kendine ait çalışanlarıyla ve kendine ait karar alma organlarıyla gerçekleştirir (Güven, 2017: 1055).

Yerinden yönetim, kamunun görevlerini gerçekleştirirken, karar verme ve uygulama mekanizmalarının merkezdeki yönetim teşkilatından bağımsız yerel teşkilatlarca kullanılmasıdır. Yerinden yönetim kuruluşları, merkezdeki yönetim kuruluşuna bağlı taşra örgütü ile arasındaki hiyerarşik denetim yerine idari vesayet denetimi ile bağlıdır. Buna bağlı olarak, merkezdeki yönetim biriminin, yerinden yönetim birimleri üzerinde hiyerarşik denetim yapma yetkisi yoktur (Şahin, 2019: 6).

Yerinden yönetimde merkeze bağlılığı bulunan yerel yönetim kuruluşlarının kendilerine ait tüzel kişilikleri ve buna bağlı olarak da kendilerine ait bütçeleri ile gelir kaynakları vardır. Merkezi birimlere idari vesayet denetimi ile bağlı olan yerel yönetim birimlerinin, merkezden tamamen bağımsız olduğu asla söylenemez. Yerinden yönetim birimleri, tüzel kişilikleri olması sebebiyle kullandıkları kamu gücünü merkezi birimlerden almaktadır. Bu sebeple yerinden yönetim kuruluşlarını, merkezi yönetimden tamamen bağımsız düşünmemek gereklidir (Kurt, 2014: 26-27).

1.3.2. Yerinden Yönetim Türleri

Yerinden yönetim sistemi, yönetiliş özellikleri ve içerikleri bakımından iki farklı şekilde ayrılır. Bu bölümde yerel yönetimler, idari yerinden yönetim ve siyasi yerinden yönetim başlıkları altında ele alınacaktır.

1.3.2.1. İdari Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetim, bir bölgedeki gerçekleşmesi gereken kamu hizmetlerinin ve o bölgede işleyişi devam eden ticari, iktisadi gibi hizmetlerin yürütülmesinin merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında kalan, yerel özerkliğe sahip kamu kuruluşlarınca yerine getirilmesidir (Kırmızı, 2019: 26).

Özerk yapıya sahip olan idari yerinden yönetim birimlerinin kendilerine ait bütçeleri ve yöneticileri vardır. Merkezi birimlerin yerine getirmekte zorlandığı hizmetleri yürütmekle görevli olan bu yerel yönetim birimleri, bu ilkeleri yerine getirirken merkezi birimlerin sunduğu çerçevenin dışına çıkamazlar. İdari yerinden yönetim birimlerinin yasama ve yargı erklerinde görev ve yükümlülükleri merkezi birimler tarafından yerine getirilirken yürütme erkinde kendi yerel birimleri hakkında karar verme ve yükümlülükleri yerine getirme imkanı verilmiştir (Çavuşoğlu, 2019: 12).

İdari yerinden yönetim, çoğu ülkede kullanılmaktadır. Bu yönetimin kullanılmasındaki amaç, tek merkeze bağlı kalmanın tehlikelerinden korunmak, halkın yönetimde söz sahibi olmasını sağlamak ve verilen hizmetin hem sayısını hem de verimini arttırmaktır (Sözen, 2013: 37).

İdari yerinden yönetimde, yerinden yönetim birimlerinin hak ve görevleri yasalarda belirlenmiştir ve bu kurallara göre sınırları çizilmiştir. Yerinden yönetim birimleri, merkezi yönetim birimlerinin hiyerarşik denetimine tabi olmasa da hem idari vesayet ile denetlenmesi hem de mali açıdan merkeze bağımlılığı bulunması sebebiyle tamamen merkezi yönetim teşkilatından bağımsız haldedir denilemez. İdari yerinden yönetim biçimini kullanılarak, merkeze uzak yerleşim yerlerinde hizmet vermenin kolaylaşması ve daha etkin yönetimin gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Yerinden yönetim birimlerine bu hakların devredilmesiyle o bölgede yaşayan insanların, kendilerine yakın yönetim birimleri tarafından hem daha verimli bir şekilde yönetilmesi hem de yönetime katılmaları daha kolay hale gelmiştir. Yani böylece yönetim kalitesi artarken, demokrasinin de gerçekleştiği görülmektedir (Kırmızı, 2019: 26).

1.3.2.1.a. Hizmet Yerinden Yönetim

Hizmet yerinden yönetim, merkezi idarelerin yönetmekte zorlanacağı ve teknik olarak uzmanlık gerektirecek hizmetlerin, kendi özerkliği bulunan yerel birimlerce yönetilmesidir. Kamu tüzel kişiliği bulunan yerel birimlerin, bütçesi ile yönetici kadroları kendilerine aittir. Merkezi yönetimin vesayet denetimi altında bulunan ve özerk yönetim özelliğine sahip bu yerel yönetim birimlerinin, teknik bilgilerle yönetilen birimler olduğu görülmektedir. Üniversiteler, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Türkiye Radyo Televizyon Kurulu (TRT), iktisadi devlet teşekkülleri, ticaret ve sanayi odaları hizmet yerinden yönetim ilkesiyle yönetilen özerk yerel yönetim kuruluşlarından bazılarıdır (Şahin, 2019: 10).

1.3.2.1.b. Yer (Coğrafi) Yerinden Yönetim

Yer yerinden yönetim diğer adıyla coğrafi yerinden yönetim, belirli bir alan içinde yaşayan insanlara, ortak ve gerekli ihtiyaçlarının karşılanması için o insanlar tarafından seçilen kişiler aracılığıyla özerk kurumlarca hizmet verilmesidir. Bu yönetim biçimini diğer yerinden yönetim biçimlerinden farklı kılan özelliği, yürütme ve karar verme birimlerini kendi elinde bulundurması ve bu birimlerin halk tarafından doğrudan seçilmesidir (Daşcı, 2016: 19).

Coğrafi yerinden yönetim kuruluşları, hizmet yerinden yönetim kuruluşları gibi hizmet türüne göre değil ortak yer, bölge, çevreye göre oluşurlar. Köy, kent, şehir gibi ortak bölgelerde yaşayan halkın ihtiyaçlarının daha verimli şekilde karşılanmasını amaçlayan coğrafi yerinden yönetim birimleri, yasalarda tanınmış haklarla özerkliği tanınmış kuruluşlardır. Bu yönetim biçiminde de diğer yerinden yönetim biçimleri gibi merkezi birimlerin vesayet denetimi yer almaktadır. Hizmet yerinden yönetim ile coğrafi yerinden yönetimi birbirinden ayıran özellik ise, hizmet yerinden yönetimlerde özerklik teknik bilgilere sahip hizmet yönetimine aitken, coğrafi yerinden yönetimde özerklik, o alanda yaşayan vatandaşa aittir (Şahin, 2019: 11-12).

1.3.2.2. Siyasi Yerinden Yönetim

Siyasi yerinden yönetim, merkezi yönetimin elinde bulunan siyasi gücün yerel bölgedeki yönetim ile bölüşülmesidir. Genellikle federal yapılı devletlerde görülen bu

yönetim şekline göre merkezi yönetim, yasama ve yürütme organlarını yerel yönetim birimlerine devretmektedir. Kendi tüzel kişiliklerine sahip bu yerel yönetimler, bu organları kullanırken ülkenin tamamına göre değil, kendi yerel halkına göre yönetim sağlamaktadır. Üniter yönetim yapısına sahip Türkiye gibi ülkelerde siyasi yerinden yönetim görülmemektedir. Üniter devlet yapısında alınan bir karara bütün ülke bağlı olurken, federal devlet yapısında bu durum söz konusu değildir. Siyasi yerinde yönetime göre, bir bölgedeki yerel yönetim biriminin aldığı bir karar, sadece o bölgeyi bağlamaktadır (Çavuşoğlu, 2019: 12).

Siyasi yerinden yönetimin en büyük özelliği yerel birimlerin kendi bölgelerinde kendi kararlarını uygulayıp, merkeze karşı rahat hareket edebilmesidir. Yürütme ve yasama organlarını kendi elinde bulundurup kullandığı gibi yargı organını da belirli sınırlarda kullanabilmektedirler. Siyasi yerinden yönetimde ülkenin iç işleyişlerinde bu derece özgürlük sağlanmakta fakat ülkenin dışarı ilişkilerinde bu özgürlük tanınmamaktadır. Yerel birimler, merkezin yönetimin dış siyaset politikası dışına çıkamayıp, merkezi yönetimden habersiz ilişkilerde bulunamazlar (Kırmızı, 2019: 25-26).

Federal devlet sisteminde farklı bölgelerde farklı yönetim kararları alınabilir. Bu da bölgelerin, kendi kültürlerine göre yönetilebilmesi anlamına gelmektedir. Federal devlet sistemine göre üniter devlet sisteminde tam tersi bir durum mevcuttur. Üniter devlet sisteminde, merkezi yönetimin aldığı politika kararları, tüm ülkedeki yerel bölgelerde geçerli olduğu için kültür farklılıklarına bakılmaksızın aynı kararlar uygulanır. Yani üniter devlet sisteminde daha dar ölçekli alanda bulunan ortak kültürlü bölgelerde uygulanması daha doğrudur. Bunun karşılığında federal devlet sistemi daha geniş ölçekli alanlarda bulunan farklı kültür, dil ve dine sahip toplumlarda uygulanmasının doğru olduğu görülmektedir (Şahin, 2019: 9). ABD, İsviçre, Almanya gibi federal devlet sistemiyle yönetilen ülkeler, siyasi yerinden yönetim biçimine örnekler (Daşcı, 2016: 18).

Yerinden yönetimin olumlu yönleri; kırtasiyeciliğin azalıp yerel hizmetlerin daha verimli ve hızlı yerine getirilmesi, merkeziyetçi ve yavaş yönetim anlayışından uzak olması, yerel halkın yönetim birimlerine daha kolay ulaşabilmesi ve ihtiyaçlarını daha çabuk iletebilmesi, yerel yönetim birimlerinin halka hesap verebilmesinin daha kolay olması, yönetim ile yerel halk arasındaki iletişime bağlı olarak aralarında iş

birliği sağlanması ve halkın girişimciliğinin artması, yerel halkın yönetime katkı sağlaması adına yönetime katılma göstermesidir. Yerel yönetimin olumsuz yönleri ise; ortak alanda yaşayan birbirinden farklı dine, ırka ve etkin kökene sahip topluluklar üzerinde baskı olmasına sebep verilebilmesi, bir il ya da ilçenin yerel halkı daha verimli hizmet alırken farklı bir il ya da ilçenin yerel halkının daha kalitesiz hizmet alması, henüz gelişmemiş yerlerde sadece belirli grupların yerel seçimlerde söz sahibi olması ve adaletli bir temsilden yoksun yönetim sağlanması, soy ve toprak sahibi gibi geçmişten gelen güce sahip kişilerin güçlerinin büyümesi ve oldukları bölgelerde egemenlik sahibi olmalarıyla feodal bir yapının ortaya çıkmasıdır (Yavuz, 2019: 11-13).

1.4. Yerel Yönetim Teşkilat Yapısı

Bu bölümde Türkiye'deki yerel yönetimin teşkilat yapılanması ele alınacaktır. Yerel yönetim teşkilatlanması il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç başlık altında incelenecektir.

1.4.1. İl Özel İdaresi

2005 yılında çıkarılan 5302 Sayılı Kanun'da il özel idaresinin esasları düzenlenmiştir. Bu kanuna göre il özel idaresi, illerde yaşayan halkın ortak gereksinimlerini karşılamak için oluşturulan ve karar organları seçilerek belirlenen, mali ve idari açıdan kendi özerkliklerini elinde bulunduran kamu tüzel kişiliğine sahip yapılardır (Çetin, 2015: 251). İl kurulurken il özel idaresi de kurulur. İlin kaldırılmasıyla il özel idaresinin görevi de son bulmuş olur ve tüzel kişiliği yok olur (5302 Sayılı Kanun, m. 4). İl özel idaresinin faaliyet göstereceği sınırlar il sınırlarıdır (5302 Sayılı Kanun, m. 5).

İllerin kurulmasıyla kurulup, kaldırılmasıyla kaldırılan il özel idareleri, ülkemizdeki il sayısı kadar yani 81 tane olmalıdır. Lakin 2012 yılında çıkarılan “6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile

büyükşehir statüsüne sahip olan illerde il özel idareleri kaldırılmıştır. Bu yüzden ülkemizdeki il özel idaresi sayısı 51'dir (Şahin, 2018: 52).

5302 Sayılı Kanun'un 6. maddesinde il özel idaresinin görev ve sorumlulukları belirtilmiştir. Bu maddeye göre, il özel idaresi mahallî müşterek özellikteki ihtiyaçları karşılamak için il sınırları içindeki görev ve sorumlulukları; tarım, il çevre düzeni, sağlık, bayındırlık ve iskan, sanayi ve ticaret, sosyal hizmet ve yardımlar, toprağı korumak, çocuk yetiştirme yurtları ve yoksullara mikro kredi vermektir. İl özel idaresinin belediye sınırı dışında kalan görev ve sorumlulukları; çevre, katı atık, imar, kurtarma ve acil yardım, yol, su, kanalizasyon, park ve bahçe hizmetleridir. Bunlar dışında yaya yollarını, bisiklet ve elektrikli skuter gibi araçların yollarını, şarj istasyonlarını ve park yerlerini planlar, yapar ve onarır (5302 Sayılı Kanun, M. 6).

Kanunda belirtilen maddelere bakıldığında il özel idarelerinin görev ve yetkilerinin belediyeye ait sınırların içinde ve dışında olarak ayrı şekilde ele alındığı görülmektedir. Belediye sınırlarının içinde ve dışında olduğu belirtilerek sorumluluk karmaşasının yaşanmaması amaçlanmıştır. İmar ve alt yapı gibi konularda il özel idaresi, belediye sınırlarının dışında tam sorumluluğa sahipken; spor, kültür gibi benzer konularda belediyenin sınırları içinde de sorumlu olabilmektedir (Yiğit, 2008: 16).

İl özel idaresinin yetki ve imtiyazları ise 5302 Sayılı Kanun'un 7. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre il özel idaresinin yetki ve imtiyazları; tüzel ve gerçek kişilerin işletmelerinin faaliyette bulunabilmesi için denetlemek ve ruhsatını vermek, yönetmelik çıkarmak, ceza kesmek, yasak koymak, borç ve bağış almak, il özel idaresi bünyesindeki harç ile vergilerin tahsilini yapmak, belediye sınırları dışındaki halka açık eğlence ve dinlenme alanlarına ruhsat vermek ve denetlenmesini sağlamak, yapı ruhsatı nereden verildiğı fark etmeksizin belediye sınırı dışında kalan yapılardaki asansörlerin denetlemesinin yapılması ve yetkilendirilmiş kurumlarca yaptırılmasıdır (5302 Sayılı Kanun, M. 7).

İl özel idaresinin organları, vali, il genel meclisi ve il encümenidir (5302 Sayılı Kanun, M. 3/b). Vali yürütme organı, il genel meclisi karar organı, il encümeni hem karar hem yürütme organıdır (Şahin, 2018: 63).

Vali, il özel idaresinin başı ve il özel idaresinin tüzel kişiliğinin temsilcisidir (5302 Sayılı Kanun, M. 29). Vali, doğrudan halk tarafından ya da il genel meclisi tarafından seçilmez. İlin yönetiminde başta olan vali merkezi yönetimin bir görevlisidir ve Cumhurbaşkanı kararıyla atanır (Gözler, 2018: 180). Vali, görev ve sorumluluklarından kimisini uygun gördüğü halde, yardımcılara, yöneticilik sıfatı olan idare görevlilerine ve ilçelerdeki kaymakamlara devredebilir (Şahin, 2018: 63).

Valinin görev ve yetkileri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 30. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre valinin görev ve yetkileri; idarenin başı olarak il özel idaresinin işleyişini sağlamak, il özel idaresinin menfaatlerini korumak, personelin performansını değerlendirmek ve meclise bildirmek, resmi törenlerde ve yargı karşısında il özel idaresini temsil etmek ya da vekil aracılığıyla temsil ettirmek, il encümeninin başkanı olmak, il özel idaresinin gelir ve alacaklarının tahsilini yapmak, il encümeni ve il genel meclisinin aldığı kararları yerine getirmek, şartsız olan bağışları kabul etmek, il özel idaresinin personelini atamak, bütçeyi değerlendirmek ve kullanmak, il özel idaresi adına sözleşme yapmak, il özel idaresi ve idareye bağlı birimleri denetlemek, halkın sağlığı ve huzuru için gerekli tedbirleri almak ve il özel idaresine verilen diğer yetkileri kullanmaktır (5302 Sayılı Kanun, M. 30).

İl özel idaresinin karar organı olan il genel meclisinin kadrosu ilde ikamet eden seçmen tarafından seçilmektedir (Gözler, 2018: 176). İl genel meclisinin üyelerinden gizli oy ile başkan ve başkan vekilleri seçilir. Meclis, her ay düzenli olarak toplanmaktadır fakat sadece tatil döneminde toplantı yapılmaz. Meclis başkanının gündemi belirlemesiyle birlikte valinin meclise sunduğu konular da görüşülür. Meclis, salt çoğunlukla yani tam üye sayısının yarısından fazlasıyla toplanmaktadır. Yine katılanların salt çoğunluğuyla karar alınır (Bozlayan, Can, 2009: 224). İl genel meclisinde alınan kararların tam hali en geç on beş güne kadar valiye ulaştırılır. Vali hukuka uygunsuz gördüğü kararları gerekçesiyle birlikte yedi gün dolmadan önce il genel meclisine geri gönderebilir. Yeniden gönderilen kararlar kesinleşir. Eskiden geri gönderilen kararlara meclisin direnmesi mümkünken son yapılan düzenlemelerle bu mümkün olmamaktadır. Vali, meclisin tekrar kabul ettiği kararı tekrar geri göndererek kararın kesinleşmesini engelleyebilir. Mecliste alınıp da valiye gönderilmeyen kararlar asla yürürlüğe girmez (Gözler, Kaplan, 2017: 82)

İl genel meclisinin görev ve yetkileri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 9. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre il genel meclisinin görev ve yetkileri; il özel idaresinin faaliyetlerini denetlemek, çalışanların performansını değerlendirmek ve hakkında karar vermek, kesin hesap ve bütçeyi kabul etmek, borçlanmak için karar almak, taşınmaz mal alım, satım ve bunların üzerindeki işlemlere karar vermek, encümen üyelerini seçmek, farklı mahalli idarelerle ortaklık kurma ve ayrılma hakkında karar vermek, şartlı bağış kabul etmek, il özel idaresi tarafından yapılan yapıların yap işlet ya da yap işlet devret modeline göre yapılmasına karar vermek, il özel idaresine bağlı iştirak ve işletmelerin özelleştirilmesine karar vermek, il özel idaresince çıkarılması planlanan yönetmelikleri kabul etmek, il özel idaresine verilen görevler haricinde yerine getirilen görevler için hizmet bedeli belirlemektir (5302 Sayılı Kanun, M. 9).

İl encümeni, il özel idaresinin yürütme organıdır. İl genel meclisinde görüşülüp karara bağlanacak konular, il encümeni tarafından incelenir (Şahin, 2019: 27).) Valinin başkanlık ettiği il encümeni genel sekreter, il genel meclisi tarafından her yıl seçilen üç üye ve vali tarafından her yıl seçilen birim amirlerinden iki üyeden meydana gelmektedir. Toplantılara valinin katılmadığı zamanlarda genel sekreter başkanlık yapar. Toplantılara gündemle alakalı ilgili birim amirleri vali tarafından davet edilebilir. Fakat bu amirler, görüşü alınmak üzere çağrılır, oy kullanma hakları yoktur (5302 Sayılı Kanun, M. 25).

İl encümeni, haftada en az bir defa toplanmaktadır. Toplantının tam zamanı önceden belirlenmektedir. Acil olaylarda belediye başkanı, encümeni toplantı yapmak için toplayabilmektedir. Encümenlerin tam sayısının yarısından fazlası ile toplanılır ve toplantıya katılan encümenlerin sayılarının yarısından fazlasının onayı ile karar alınır. Toplantıda karar alırken encümenlerin oyları eşit şekilde dağılırsa başkanın olduğu taraf karar vermede kabul görür yani çoğunluk sayılır. Oylar net olarak kullanılır, çekimser oy kullanılmaz (Gözler, 2018; 179). Encümen toplantısı konusu vali tarafından hazırlanmaktadır. Encümenin üyeleri tarafından da gündem maddesi teklifi yapılabilmektedir. Vali, encümenin aldığı kararları hukuka uygunsuz bulduğu halde kararın bir sonraki toplantıda yeniden görüşülmesini talep edebilir. Encümen, aldığı kararda ısrar ettiği takdirde karar kesinleşmektedir. Böyle bir durumun yaşanması halinde vali, kesinleşen kararın uygulanmasını durdurmaktadır ve on gün içinde

yürütmeyi durdurma istemiyle yargıya başvurmaktadır. Danıştay, valinin itirazına en geç altmış güne kadar karar verir (Şahin, 2018: 73).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 26. maddesinde il encümeninin görevleri belirtilmiştir. Bu maddeye göre il encümeninin görev ve yetkileri; valinin bildirdiği konularda görüş sunmak, il özel idaresinin çalışma programında olan yerlerin kamulaştırılması sağlamak, kanunda belirtilen cezaları uygulamak, sonradan meydana gelen giderler için alınan ödeneğin harcanacak yerlerini tespit etmek, taşınmaz mal alım ve satımına ilişkin alınan kararları uygulamak ve üç yıldan fazla olmaması koşuluyla kiralanmasına karar vermek, belediye sınırlarının dışında kalan halkın kullanımına açık işletmelerin açılış ve kapanış saatlerine karar vermek, kanunlarda belirtilen diğer görevleri yerine getirmektir (5302 Sayılı Kanun, m. 26).

1.4.2. Belediye

2022 verilerine göre il ve ilçe merkezlerine bağlı belediyelerde Türkiye nüfusunun %93,4'ü yer almaktadır (TÜİK). Belediye kuruluşları, halkın ihtiyaçlarını karşılayabilecek, halka en yakın kuruluşlardır. Bu yüzden, belediyeler yerel yönetimlerin en önemli birimleridir denilebilir (Yiğit, 2008: 21).

Günümüzde belediyeler 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanuna göre yönetilmektedir. Bu kanuna göre belediye, kendi sınırları içinde yaşayan vatandaşın ortak olan sorunlarını çözmek amacıyla kurulan birimlerdir. Bu birimlerin karar organı halk tarafından seçilmektedir. Belediyeler, idari ve mali özerkliğe sahip tüzel kişiliklerdir (5393 Sayılı Kanun, m. 3/a).

Belediye Kanunu'na göre belde, sınırları içinde belediyesi olan küçük yerleşim alanlarıdır. Mahalle ise, belediyeye ait olan yerleşim yerlerinde, ortak ve benzer nitelikte ihtiyaçları olan halkın yaşadığı ve insanlar arasında komşuluk bağı bulunan idari birimler olarak tanımlanmıştır (5393 Sayılı Kanun, m.3/c-3/d).

Belediyeler, 5.000 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde kurulabilir. İlçe ve il merkezlerinde belediye kurmak mecburidir. Yeni iskan alınmış yerleşim yerlerinde de nüfusu 5.000 ve üstü olduğunda Cumhurbaşkanı kararı ile belediye kurulabilmektedir (5393 Sayılı Kanun, m. 4).

Kanunun 6. maddesinde belediye sınırlarının kesinleşmesinden bahsedilmiştir. Bu maddeye göre belediye meclisinin karar alması, kaymakamın görüşünün alınması ve valinin onay vermesi belediye sınırlarının kesinleşmesi için gereklidir. Kesinleşen bu sınırlar, valilik tarafından ilgili kişilere yerinde gösterilir ve resmi olarak kayıt altına alınır. Zorunlu haller dışında beş yıla kadar değiştirilemeyen bu sınırların belgelerinin örnekleri o yerin mülki idare amirine, il özel idaresine, tapu idaresine ve belediyesine gönderilir. (5393 Sayılı Kanun, m. 6).

Mahallenin yönetimi, muhtar ve ihtiyar heyetince gerçekleştirilir. Belediyenin sınırları içerisinde yeni bir mahalle kurulması ve kaldırılması ya da birleştirilmesi gibi işlemler, belediye meclisi kararı ile kaymakamın görüşünü valinin onaylamasıyla olur. Muhtar, mahalle halkının mahalli ihtiyaçlarını belirlemekle, diğer yönetim birimleriyle ilişkilerde bulunmakla ve yasalarda belirtilen diğer sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüdür. Belediye de muhtarın belirlediği ve mahalle halkının diğer ihtiyaçları doğrultusunda, bütçesi ölçüsünde yardım ve destek sağlamakla yükümlüdür. 2012 yılında yapılan bir değişiklikle belediye sınırları içinde yeni mahallelerin kurulabilmesi için nüfusun 500 üstü olması gerekmektedir (5393 Sayılı Kanun, m. 9).

Belediye, görevlerini belediye sınırları içerisinde gerçekleştirir. Kanunda bu durumun meclis kararı ile gerek görüldüğünde sınırın dışındaki yerleşim yerlerini de kapsayabileceği belirtilmiştir. Yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç gibi dezavantajlı kişilere hizmet etmekte öncelik tanınır (Yiğit, 2008: 22).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyenin görev ve sorumluluklarına 14. maddede yer verilmiştir. Bu maddeye göre belediye, halkın ortak ihtiyacı olması şartıyla; ulaşım, su, kanalizasyon, imar, çevre sorunları, çöp ve katı atık, temizlik, itfaiye, zabıta, ambulans, kurtarma ve acil yardım, cenaze işleri ve mezarlıklar, yeşil alanlar ve parklar, ağaçlandırma, şehir içindeki trafik, turizm, kültür, sanat, gençlik ve spor, evlendirme işleri, meslek kazandırmak ve sosyal yardım hizmetlerini yerine getirir. Nüfusu 100.000'in üzeri olan belediyeler ve büyükşehir belediyeleri, çocuklar ile kadınların barınmalarını sağlamak için konukevleri açmak mecburiyetindedir. Sağlık alanında tesisler açabilir ve kapatabilir, okulların inşaatlarını, onarımlarını yapabilir ya da yaptırabilir ve her türlü her türlü malzeme ihtiyaçlarını giderebilir, tapınakların yapımını ve onarımını karşılayabilir, şehrin tarihi dokusunu açısından önemli yerlerin korunmasını ve onarımının yapılmasını sağlayabilir, spor alanında

gençlere spor malzemeleri verebilir ve amatör spor kulüplerine yardım ederek her türlü desteği sağlayabilir ve karşılaşmalar düzenleyebilir (5393 Sayılı Kanun, m. 14).

Belediyeler hizmet verirken mali durumlarına ve hizmetin önemine göre öncelik belirlemektedir. Yine belediyeler kanunlarla diğer kamu kurumlarına verilmeyen mahalli ihtiyaçların giderilmesi görevini yerine getirme hakkına sahiptirler (Ökmen, Parlak, 2010: 213).

Belediyenin yetki ve imtiyazlara, kanununun 15. maddesinde yer verilmiştir. Belediyenin yetki ve imtiyazları, belediyenin sınırları içerisinde yaşayan insanların ortak sorunlarını gidermek amacıyla her türlü çalışmada bulunmak, yönetmelik çıkarmak, ceza kesmek, yasak koymak, gerçek ve tüzel kişiliği bulunan yerlere ruhsat ve izin vermek, kendine ait vergi ve harçlar ile su, doğal gaz, atık su gibi hizmetlerin ücretini tahsil etmek, kullanmak ve içmek için su sağlar, yağmur suyu ve atık suyun giderilmesi sağlar, otobüs, vapur, tramvay vb. gibi her türlü toplu taşıma aracını sağlamak ve bu araçların sistemini işletmek ya da işlettirmek, sınırları içerisindeki yerlerde taşınmaz satın alıp satmak ya da kiralamak ve yine bu sınırlar içerisinde kamulaştırma yapmak, katı atıkların toplanıp geri kazandırılması ya da yok edilmesi gibi bütün katı atık işlemlerinin yapılması veya yaptırılması, yat limanı ve iskeleler yapmak ya da yaptırtmak, toptan ürün satımı yapılan haller ile mezbahalar kurmak ya da kurdurtmak ve işletmek ya da işlettirmek, otobüs terminali kurup işletmek ya da işlettirmek, borç ve bağış almak, dinlenme ve eğlence mekanlarını denetlemek ve ruhsatını vermek, sokakta izinsiz satış yapan seyyar satıcıya ceza keserek satışını durdurmak ve seyyar satıcıdan aldığı ürünlerin cezası ödenmesine karşın iade etmek ya da alınmayan malı yoksula dağıtmak, tabela ve panoların standartlarını belirlemek, halkın sağlığına zarar verebilecek çevre ve görüntü kirliliği oluşturan her türlü işletmeleri şehrin belirli kısmına taşımak ve toplamak, hafriyat gibi tehlike arz eden yığıntıların depolanma alanlarını belirlemek ve bu malzemelerin taşınması esnasında çevre kirliliği oluşturmaması için tedbir almak, her türlü toplu taşıma araçlarının ücretlerini, güzergahlarını ve diğer niteliklerini belirlemek, yapı ruhsatı nereden verildiği fark etmeksizin asansörlerin tescili yapmak ve yapılardaki asansörlerin denetlemesini yapmak ya da yetkilendirilmiş kurumlarca yaptırtmak, yaya yollarını, bisiklet ve elektrikli skuter gibi araçların yollarını, şarj istasyonlarını ve park yerlerini planlamak ve yapmaktır (5393 Sayılı Kanun, m. 15).

Belediyenin üç organı bulunmaktadır. Bunlar, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır (Ökmen, Parlak, 2010: 215).

Belediye meclisi, belediyenin karar organı işlevini görür ve kanunda belirtilen esaslara göre seçilmiş üyelere meydana gelir (Şahin, 2018: 107).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye meclisinin görev ve yetkileri belirtilmiştir. Kanunun 17. maddesine göre belediye meclisinin görev ve yetkileri; belediyenin faaliyetlerini denetlemek, çalışanların performansını değerlendirmek ve hakkında karar vermek, kesin hesap ve bütçeyi kabul etmek, borçlanmak için karar almak, taşınmaz mal alım, satım ve bunların üzerindeki işlemler hakkında karar almak, şartlı bağışların kabulünü onaylamak, belediye içindeki imarla alakalı projeleri görüşmek ve hakkında karar vermek, belediye sınırları içerisindeki çevre planlarını görüşmek ve karara bağlamak, vergi ve harç gibi hizmetlerin kanunda belirtilmeyen ücret tarifelerini belirlemek, vergi ve harçlar haricindeki beş bin TL üstü uyuşmazlık konularında karar bildirmek, belediyelerce çıkarılan tüzüklerin kabulüne karar vermek, belediyenin yapacağı yapıların yap işlet ya da yap işlet devret modeline göre yapılmasına karar vermek, belediyeye bağlı iştirak ve işletmelerin özelleştirilmesi hakkında karar bildirmek, encümen üyelerini seçmek, belediye sınırları içerisindeki tesislerin, parkların, yolların vb. mekanların adlarını belirlemek, mahalle kurulmasına ve kaldırılmasına ya da sınırlarının tespit edilip değiştirilmesine karar vermek, farklı mahalli idarelerle birlikler kurulmasına ya da birliklerin bitirilmesine karar vermek, yurt içindeki ya da yurt dışındaki mahalli idare birlikleriyle ve belediyelerle ortak işler yapılmasına ya da kardeş şehir ilişkileri kurulmasına karar vermek, belediye encümeni ile belediye başkanı arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak, belediye sınırı dışında kalan yerleşim yerlerinde çalışmalar yapılmasına karar vermektir (5393 Sayılı Kanun, m. 18).

Belediye meclisi de tıpkı il genel meclisi gibidir. Meclis seçimden sonra beşinci günde belediye başkanı öncülüğünde toplanır. Katılanlar, toplantıda birinci ve ikinci başkan vekilini gizli oy ile seçer. Meclis toplantılarına belediye başkanı katıldığı sürece kendisi başkanlık eder. Belediye başkanı meclise katılmadığında birinci başkan vekili, birinci vekil katılmadığında ise ikinci başkan vekili meclise başkanlık yapar. Ayrıca başkan vekili, yıllık faaliyet raporlarının görüşüldüğü zaman mecliste

başkanlık görevini yerine getirir. Meclis başkanı, meclis toplantılarında düzeni sağlar (Şahin, 2018: 108-109).

Meclis toplantısının konusunu başkan belirler. Bu konunun üyelere en az üç gün önceden duyurulması gerekmektedir. Meclis üyeleri de belediye konusundaki gündemlerini mecliste tartışabilmeleri için öneri sunabilmekte ve öneriler salt çoğunluk tarafından kabul edilmesiyle toplantıda gündeme alınabilmekte. Bu şekilde halkın istek ve şikayetleri, meclis üyeleri tarafından meclis toplantısına taşınabilmektedir (Ökmen, Parlak, 2010: 218).

Belediye meclisi, her ay olmak üzere belirli aralıklarla ayın ilk haftası önceden belirlenmiş günlerde toplanır. Meclis, katılımcıların tam sayısının yarısından fazlasının katılımıyla toplanır. Toplantıda karar alınabilmesi için de katılanların yarısından fazlasının kabul oy sayısı gereklidir. Yine bu sayı meclisin toplam üye sayısının dörtte birinden fazlası olmalıdır. Oylamada eşitliğin bozulmadığı durumlarda başkanın olduğu taraf çoğunluk sayılmış olur. Gizli oylamalarda eşitliğin bozulmadığı durumlarda ise tekrar oylama yapılır ve hala eşitlik olması durumunda başkan kura çeker. Meclisin toplanması için yeterli salt çoğunluk sağlanamaması durumunda meclis, başkan tarafından günü ve saati belirlenerek en fazla üç gün içinde toplanması üzerine tatil edilir. Tatil edilen gelecek meclisin toplanabilmesi için meclisin toplam katılımcısının dörtte biri kadar katılımcı olması gereklidir. (Gözler, 2018: 195-196).

Alınan meclis kararları, belediye başkanı tarafından uygunsuz görülmesi sebebiyle, gerekçesinin belirtilmesiyle birlikte yeniden görüşülmesi amacıyla meclise geri gider. Bunun gerçekleşmesi için belirlenen süre beş gündür. Yeniden görüşülen kararlar ile toplam üye sayısının yarısından fazlası tarafından tekrar kabul edilmesi istenilen kararlar kesinlik kazanır. Belediye başkanı, ısrar ile kesinlik kazanan bu kararların iptali için yargıya başvurur. Bunun için belirlenen süre on gündür. Kesinleşen kararlar, kesinleştiği günden sonraki yedi gün içinde mahalli idarelerin en büyük mülki idare amirliğine ulaştırılır. Bu idare amirine ulaştırılmayan kararlar yürürlüğe giremez. Meclis kararları kesinleştikten sonra özet halleriyle bir hafta içinde, örneğin internet gibi uygun araçlarla vatandaşa ilan edilir (Şahin, 2018: 112).

Belediye encümeni, belediyenin hizmet yürütmesinde çok önemli rol oynamaktadır. Belediye encümeni, karar organı olmasının yanında aynı zamanda

danışma organı olarak da işlev görmektedir. Bunların yanında son düzenlemeleriyle birlikte belediye encümeni yürütme organı görevini de yerine getirmektedir (Azaklı, Özgür, 2005: 306).

Belediye encümeni, il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerinde bulunan belediyelerde, toplam yedi kişiden meydana gelir. Bu üyeler, belediye meclisinden seçilen üç üyeden, birim amirleri arasından belediye başkanının seçtiği iki üyeden ve mali hizmetlerin birim amirinden meydana gelmektedir. Geri kalan belediyelerde ise toplam beş üye vardır. Bu üyeler, belediye meclisinden seçilen iki üyeden, birim amirleri arasından belediye başkanının seçtiği bir üyeden ve mali hizmetlerin birim amirinden meydana gelmektedir. Encümenin başkanlığını belediye başkanı yapmaktadır (5393 Sayılı Kanun, m. 33).

Encümen toplantılara başkanının katılmadığı durumlarda, başkan yerine başkan yardımcısı, başkan yardımcısı da yokken encümen üyesi başkanlık yapar. Toplantılara belediye başkanı tarafından, gündemle alakalı ilgili birimlerin amirleri davet edilebilir. Fakat bu amirler, görüşü alınmak üzere çağrılır, oy kullanma hakları yoktur (Şahin, 2018: 123).

Belediye encümeninin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre belediye encümeninin görev ve yetkileri; belediyenin yapacağı programlar ile bütçe hakkında inceleme yaparak belediye meclisine görüş sunmak, belediyenin vermesi gereken hizmetlerle ilgili kamulaştırma yapılması için karar almak ve kamulaştırma yapmak, sonradan meydana gelen giderler için alınan ödeneğin harcanacak yerlerini tespit etmek, ceza kesmek, taşınmaz mal alım, satım ve kiralanmasına ilişkin alınan kararları uygulamak, vergi ve harç haricindeki dava konusu haline gelen belediye uyuşmazlıklarının anlaşma yoluyla temizlenmesine karar vermek, halkın kullanımına açık işletmelerin açılış ve kapanış saatlerine karar vermek, kanunlarda belirtilen diğer görevleri yerine getirmektir (5393 Sayılı Kanun, m. 33).

Belediye encümeni, belirlenen gün ve saatte haftada en az bir defa bir araya gelmektedir. Acil durumlarda, belediye başkanı encümeni acil toplantı için çağırabilir. Toplantı üye tam sayısının yarısından fazlasının katılımıyla gerçekleşir ve alınacak kararlar için de katılanların çoğunluğu yeterlidir. Eğer oylar eşit çıkarsa, başkanın

tarafı çoğunluk olarak kabul edilir. Çekimser oy kullanma imkanı yoktur. (Gözler, 2018: 200-201).

Belediye başkanı, belediye idaresinin yürütme erkine sahip olan kişidir. Belediye başkanı, belediye idaresinin başında olan ve aynı zamanda belediyenin tüzel kişiliğini temsil eden kişidir (Şahin, 2018: 125).

Belediye başkanının görev ve sorumluluklarına 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer verilmiştir. Kanunun 38. maddesine göre belediye başkanının görev ve sorumlulukları, belediyenin çıkarlarını gözetmek ve korumak, personelin performansını değerlendirmek ve meclise bildirmek, yargı karşısında ve resmi törenlerde belediyeyi temsil etmek ya da vekil aracılığıyla temsil ettirmek, belediye encümeninin ve meclisinin başkanı olmak, belediyenin gelir ve alacaklarının tahsilini yapmak, belediyenin tüm mallarına sahip çıkmak, belediye encümeninin ve meclisin aldığı kararları yerine getirmek, belediye personelini işe almak, bütçeyi değerlendirmek ve kullanmak, belediye adına yetkili kişilerin kararlarıyla birlikte sözleşme yapmak, belediye ve belediye idaresine bağlı birimleri denetlemek, halk adına önlemler almak, yoksullar için ayrılan bütçeyi kullanmak ve engelliler için merkezler oluşturmak gibi hizmetleri yerine getirmek, misafir ağırlamak ve belediyeyi temsil etmek için oluşturulan ödeneği kullanmak, belediyeye verilen diğer yetkileri kullanmaktır (5393 Sayılı Kanun, m. 38).

1.4.3. Köy

Köy, mahalli idaredeki yerleşim yerlerinin en küçüğüdür. Tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği, insanların ortak mahalli ihtiyaçlarının giderildiği köylerde halk toplu olarak yaşamaktadır (Şahin, 2019: 35).

Köyler, 1924 yılında çıkarılan 442 sayılı Köy Kanununda düzenlenmiştir. Sonrasında yeni bir kanunda düzenlenmeyen köyler, günümüzde halen bu kanuna göre yönetilmektedir. 442 sayılı Köy Kanuna göre köyün tanımı yapılmıştır. Birinci maddeye göre köy, iki bin altında nüfusu olan yerleşim yerleridir. Kasaba, nüfusu iki binden fazla yirmi binden az olan yerleşim yerleridir. Şehir ise nüfusu yirmi binden çok olan yerleşim yerleridir. Nüfusu iki binden az olmasına rağmen belediyeye bağlı

olan kaza ve vilayet gibi yerleşim yerleri kasaba olarak geçmektedir ve buralar Belediye Kanunu'na göre yönetilir (442 Sayılı Kanun, m. 1) İkinci maddeye göre köy, insanların bahçe ve tarla sahibi oldukları, toplu veya dağınık şekilde yaşadıkları, otlak ve yaylak gibi birlikte kullandıkları alanları bulunan yerlerdir. (442 Sayılı Kanun, m. 2). Köy, taşınabilir ya da taşınamaz mallara sahiptir ve kendisine verilen tüm işleri bu kanunla kendisi yerine getirebilmektedir (442 Sayılı Kanun, m. 7).

Köyün kurulabilmesi için gerekli nüfus sayısı 150 ile 2000 arası olmalıdır. Köylerin çoğu eskiden günümüze ulaşmış, kendiliğinden meydana gelen yerleşim yerleridir. 1924 yılında 442 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle, nüfusu 150'den fazla olan yerleşim yerlerine tüzel kişilik verilmiştir. Doğal afetler gibi sebeplerle bir köyün yerinin taşınması ya da yeni bir köy kurulması mümkündür. Yine köyün adının değiştirilmesi, bulunduğu ilçenin değiştirilmesi, farklı köyle birleştirilmesi ya da köyün nüfusunun bazı sebeplerle 150'nin altına düşmesi gibi gerekçelerle kapatılması da gerçekleşebilmektedir. Bunların hepsi İçişleri Bakanlığının kararıyla gerçekleştirilir (Gözler, Kaplan, 2017: 93-94).

Köyün görevleri 442 sayılı Köy Kanununda "köylünün işleri" olarak detaylı şekilde verilmiştir. Kanununun 13. maddesinde köylünün "mecburi işleri" 37 madde halinde sıralanmıştır. Bu işler özetle köydeki yol, su, temizlik, okul, sağlık işleri gibi önemli görevlerdir. Kanununun 14. maddesine göre ise köyün "isteğe bağlı işleri" 32 madde halinde sıralanmıştır. Bu işler, çarşı, pazar yeri, hamam, çamaşırlık gibi daha önemsiz ve önceliksiz görevlerdir (Gözler, 2018: 227). Zorunlu işlerin yapılmamasında köylü ceza görürken isteğe bağlı işlerde ceza görme yoktur. Fakat köy derneğinin karar almasıyla birlikte bağlı olunan kaymakam ya da valinin rızasıyla, isteğe bağlı işler de mecburi işler olur. Yapılmayan bu işlerden de ceza alınır (442 Sayılı Kanun, m. 12).

Köyde, üç adet organ mevcuttur. Bunlar, köy derneği, köy ihtiyar heyeti ve muhtardır (442 Sayılı Kanun).

Köy derneğini, köyde bulunan bütün seçmenler oluşturur. Muhtarı ve köy ihtiyar meclisini köy derneği seçmektedir. Dernek, köydeki isteğe bağlı işlerin zorunlu işler olmasında karar verebilir. Köy derneğinin normal dernekler ile bir alakası yoktur.

Köy derneği sayesinde köylünün doğrudan yönetime katılmasına imkân sağlanır. Bu sayede yerel yönetim alanında doğrudan demokrasi sağlanmış olur (Yiğit, 2008: 31).

Köy ihtiyar heyeti (meclisi), köyün işlerinin yürütülmesini denetleyen yürütme ile karar alma yetkisine sahip bir organdır. İhtiyar heyeti, seçilmiş ve doğal üyelerden oluşur. İhtiyar heyetinin üye sayısı nüfusa göre belirlenmektedir. 1000 nüfusa kadar olan yerlerde 8, 1001 ila 2000 arası nüfuslu yerlerde 10 ve 2000 üzeri nüfuslu yerlerde 12 üye olur. Heyet en az haftada bir defa toplanmalıdır. Heyet muhtarın haberiyle kendi isteğiyle de toplanabilmektedir (Saydam, 2020; 23).

Köy ihtiyar heyetinin görevleri 442 sayılı Köy Kanununun 44. maddesinde belirtilmiştir. İhtiyar heyeti köy halkının yapması gereken işleri konu edinir. İşlerin hangisinin işçiye yaptırılmasına, hangisinin para karşılığı yaptırılmasına ve hangisinin köy halkı tarafından yapılmasına karar verir. Köylünün kendi işlerinden kalan boş zamanlarda başkasına yardıma gitmesi gereken işleri yaptırır. İhtiyar heyeti, zorunlu ve isteğe bağlı faaliyetlerde kullanmak için gerektiği hallerde köyde bulunan taşınmazları ücretini ödeyerek satın alır. Fakat taşınmaz sahibi malını satmak istemezse köyün bağlı olduğu mahalli idare heyeti olayı inceler ve karar verir. İdare heyeti tarafından verilen karara uyulur. Köyde tarla ve bahçe gibi geçimini sağlayacak yeri bulunmayan vatandaşa, köyün sahipsiz toprağından belirli bir parça verir. Kullanım hakkı sair dairelerde ya da mal sandığında olan toprakları köy adına satın alır ve toprağı olmayanlara verebilir. Bu durumlarda toprağın değerini köy sandığına taksitle ödetir. İhtiyar heyeti, köy halkının çalışma süresine de karar verir (442 Sayılı Kanun, m. 44).

Muhtar, köy yönetiminin başıdır. Muhtar, köy derneği tarafından beş yılda bir seçilir. Siyasi partiler tarafından aday gösterilemez. Muhtar köy yönetiminin başı görevinin yanında merkezi idarenin de görevlisidir. Muhtar böylece iki göreve sahiptir (Gözübüyük, 2015: 207).

Muhtarın görevleri 442 sayılı Köy Kanununun 36. maddesinde “devlet işleri”, 37. maddesinde “köy işleri” olarak iki ayrı maddede verilmiştir. Buna göre muhtarın devlet işleri; devletin bildirdiği kanunları köyde halka anlatmak, devletin kendisini kanun ve emirler ile görevlendiği işleri yapmak, köyün sınırları içerisinde güvenlik sağlamak ve düzeni devam ettirmek, köyde çıkan salgın hastalıkları aksatmadan devlete bildirmek, hastalara şifa dağıtmak amacıyla sahte hekimlik yapanları

engellemek ve devlete bildirmek, aşı gerektiren bulaşıcı hastalıklara karşı köylünün aşılmasını sağlamak ve takip etmek, köyde tanınmayan tehdit teşkil eden kişilerin köydeki durumlarını sorgulamak ve şüpheli durumları karakola bildirmek, köydeki doğan, vefat eden, evlenen ya da boşananların kaydını tutarak nüfus takibini yapmak ve bu kayıtları nüfus memuruna her ay bildirmek, vergi toplanmasında gelen yetkililere yardımcı olmak ve gördüğü yolsuzlukları devlete bildirmek, asker kaçaklarını devlete bildirmek, köylüye ya da köye zarar vermeye kalkışan ve kanunlara karşı çıkan kişileri köy korucularına yakalatmak ve kanuna teslim ettirmek, köy etrafında terörist fark ederse devlete haber vermek ve gücü yeterse etkisiz hale getirmek, köyde sel ve yangın gibi olaylar yaşandığında köylüyle birlikte müdahale etmek, köyün sınırlarının dışında olsa dahi orman yangınlarını söndürmeye yardım etmek, mahkemenin köylü ile alakalı işlemlerinde mahkemeye ve jandarmaya yardımcı olmak, köylünün zarar gördüğü olayları araştırmak, kanunda geçen davaları ihtiyar heyetine bildiren kararını almaktır (442 Sayılı Kanun, m. 36).

Muhtarın köy işleri ise, köylünün yapması mecburi işleri ihtiyar heyetiyle görüşerek yapmak ya da yaptırmak, köylünün yapması isteğine bağlı işlerin yapılabilmesi için köy halkına bilgilendirmede bulunmak, ihtiyar heyetiyle görüşme yaptıktan sonra köy halkını işe çağırarak, ihtiyar heyeti tarafından alınan karar ile köyün işlerine yapılacak gider için para toplamak, köyün işleri için toplanan paranın kullanılması için karar vermek, köyün işleri için harcanan paranın hesabını aylık olarak not almak ve köy heyetine sunmak, mahkemede köyün işleri için köy adına bulunmak ya da isterse temsili için vekil göndermektir (442 Sayılı Kanun, m. 37).

1.5. Köy ile Mahallenin Kıyaslanması

Köyler insanların bir arada yaşamaya başlaması ile meydana gelmeye başlamıştır. Köyler büyüyerek kentlere dönüşmeye başlamıştır ve bu büyüyen kentlerde mahalleler oluşmuştur. Köylerin değişimi sadece sınırlar ve nüfusun büyümesi ile olmamış aynı zamanda kültür ve yaşayış biçimi de değişmiştir. Baktığımızda mahallerin oluşması köylerin büyümesi ve değişmesi ile meydana gelmeye başlamıştır.

Köy ile mahalle yönetimlerinin mevzuata göre farklılıkları kısaca ele aldığımızda ilk ortaya çıkan farkları köyün tüzel kişiliğe sahip olmasıdır. Köyün tüzel kişiliği varken, mahallenin tüzel kişiliği yoktur. Köy bir yerel yönetim birimidir fakat mahalle değildir. Köy, tüzel kişiliği olduğundan hukuki işlemler gerçekleştirir fakat mahalle tüzel kişiliğe sahip olmadığından böyle bir yetkisi yoktur. Köy yönetiminde ihtiyar heyeti karar organıdır. Mahalle yönetiminde de ihtiyar heyeti karar organıdır fakat köy yönetimindeki kadar işlevsel değildir. Köy yönetiminin başı muhtardır ve muhtar köyü resmi yerlerde temsil eder fakat mahallede tüzel kişilik mevcut olmadığı için böyle bir temsil durumu söz konusu değildir. Köy yönetiminde muhtarın hem köylüye karşı hem devlete karşı iki farklı görevi vardır. Mahalle yönetimi incelendiğinde, mahalle muhtarının görevlerinin merkezi idareye yönelik olduğu görülmektedir. Köy yönetimi ile mahalle yönetiminin organlarında da başta üye sayıları olmak üzere farklılıklar bulunmaktadır. Mahallede ihtiyar heyeti 4 asil 4 yedek üyeden oluşurken, köy yönetiminde bu durum nüfus miktarına göre belirlenir. Köyde, personel, gelir ile giderler ve bütçe mevcuttur, mahallede ise bunlar yoktur (Demirkaya, Koç, 2017: 130-131). Günümüzde köy ve mahalle yönetimlerinin bu özellikleri oldukça karmaşık bir hal almıştır. Yapılan değişikliklerle artık kırsallarda kırsal-mahalle dönemi başlamıştır (Atik, 2023:38).

Köy ile mahallenin yönetim mevzuat dışında sosyal yaşantı açısından da farkları bulunmaktadır. Köyde yaşayan halkın çoğunluğunun arasında akrabalık ilişkisi vardır. Mahallede ise aksine halkın en yakınındakini bile tanımadığı, yabancıliğin olduğu görülmektedir. Köyde yaşayan insan sayısı mahallelerde yaşayan insan sayısına göre çok azdır. Büyük kentlerdeki mahallerdeki nüfus sayısı, küçük kentlerdeki nüfus sayısından bile fazla olabilmektedir. Köylerde yaşayan halk dışarıya çok fazla çıkmadan genelde tarımla ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Mahallede yaşayan insanlar ise hizmet sektörü başta olmak üzere her işe çalışmaktadır. Bununla da bağlantılı olarak köyde yaşayanlar arasında fazla bir statü farkı bulunmazken, mahallede yaşayanlar arasında çok fazla statü farkı olabilmektedir (Bulut, Kara, 2013: 270).

2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE 6360 SAYILI KANUN'UN GETİRDİĞİ DEĞİŞİMLER

2.1. Büyükşehir Belediyesi

Zamanla daha çok büyüyen ve gelişen dünyada, yönetim türleri de farklılıklar kazanmaya devam etmiştir. Önce dünya genelinde ardından ülkemizde yoğunluğu fazla olan şehirler için büyükşehir belediyesi kavramı yerel yönetim birimi olarak var olmaya başlamıştır (Çavuşoğlu, 2019: 33).

Büyükşehir belediyesi, il merkezinin birden fazla belediye barındırması ve bunun beraberinde nüfusunun kalabalık olmasından dolayı, gerçekleştirilmesi gereken görevlerin düzenli bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla oluşturulmuş belediyedir. 6360 sayılı Kanunu'na göre bir ilin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesi için, 750.000'den fazla nüfusunun olması gerekmektedir. Büyükşehir belediyesi, en az üç ilçeyi içinde barındıran ve aynı zamanda bu belediyeler arasında bilgi alışverişi yapan, kendisine sağlanan yetki ve görevleri kullanan bir kişiliktir (Tekin, 2018: 85).

Büyükşehir kavramı, büyük kentlerdeki özerk yönetimleri aza indirerek güçlü hale getirilmesini ve kamu kurumları arasında koordinasyon içinde kamu hizmetinin yürütülmesinin yerel düzeyde sağlanması olarak anlamlandırılmaktadır. Büyükşehir belediyesi ise büyük kentlerin hızlı artan nüfusları, plansız şehirleşmesi gibi sorunlarının daha hızlı ve uygun şekilde ortadan kaldırılması için kamu hizmetlerini sağlayan yönetim modeli olarak görülmektedir. Büyükşehir belediyesi, büyük kentlerdeki bu planlama sorunlarını çözmek için ana belediye olarak şehrin merkezindeki yönetim birimi olarak görev yapmaktadır (Özbey, 2016: 6).

Türkiye'de büyükşehir kavramı 1960'yıllardan sonra hayatımıza girmiştir. Bu süreçten sonra yerleşim politikalarının tam anlamıyla uygulanamaması nedeniyle küçük kentlerin gelişmesi yönünde birtakım sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bu süreç içerisinde kentleşmenin gitgide artması gibi kentleşme gerekliliği de gitgide artmıştır. Bu dönemi takip eden süreç içerisinde metropoliten kent ve anakent gibi kavramlar çokça kullanılmaya başlanmıştır. Anakent kavramı, büyükşehir kavramının yerini dolduran, büyükşehirin sağladığı bütün özellikleri içinde barındıran bir kavramdır. Metropoliten kavramı da anakent anlamına gelir. Daha önce de belirtildiği gibi

bünyesinde az üç ilçe barındıran ve bunların birbiri arasında bağlantısını sağlayan birimdir (Tekin, 2018:85)

17863 sayılı Resmi Gazetede 09.11.1982 tarihinde yayınlanan 2709 Sayılı Kanun'un 127. maddesinde yerel yönetim alanındaki gelişmeler ve anayasal şartlardan bahsedilmiştir. Böylece büyük yerleşim alanları için büyükşehir belediyesi sisteminin getirilebilmesinin de önü açılmıştır (Çavuşoğlu, 2019: 33).

Türkiye'deki artan nüfusun etkisi ve sanayileşmenin giderek artması kentleşmeyi ve beraberinde anakent sayısını artırmıştır. Bu durum bize kentleşmenin hızlı bir şekilde yayıldığını göstermektedir. Türkiye, bu kentleşmeyi kontrol altına almak adına bir kanun çıkarma gereği duymuştur. 1982 de temelleri atılan 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sayede ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri daha koordineli bir şekilde yürütülerek, görev ve yetkileri dahilinde hizmetlerinin planlı ve düzenli bir şekilde hayata geçmesi sağlanmıştır (Narcıkara, 2016: 50)

3030 sayılı Kanun ile içinde birçok ilçe barındıran büyükşehir belediyeleri için özel bir yönetim anlayışı getirilmiştir. Bu kanunla birlikte İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde çok fazla ilçe barındırdığı için büyükşehir olmaya hak kazanmıştır. Bu kanunda ifade edildiği üzere, büyükşehir belediyeleri kendi sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulduran şehir olarak açıklanmıştır. 3030 sayılı Kanun'da belirtilen iki temel gerekçe bulunmaktadır. İlk gerekçe, belediyenin hizmetlerinde verimliliğin sağlanması ve sürdürülmesi, ikinci bir gerekçe ise; şehrin katılımını yükseltmek ve demokrasiye katkı sunmaktır. 3030 sayılı Kanun yürürlükte kaldığı yıllar içinde anakent halinde olabilecek iller için çalışmalar ve düzenlemeler başlatmış, ilk başta 3 il büyükşehir olmuşken, 2000 yılına kadar olan süreçte 13 il daha büyükşehir olarak kabul edilmiştir. Bu iller; Antalya, Mersin, Samsun, Bursa, Kocaeli, Adana, Kayseri, Eskişehir, Gaziantep, Sakarya, Erzurum, Konya ve Diyarbakır'dır. Toplam 16 il büyükşehir statüsüne kavuşmuştur (Yetkin, 2020: 6).

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun ile 13 il büyükşehir olmuştur. Bu kanun ile bir değişim söz konusu olmuş, bu değişim ile büyükşehir belediyelerinin sınırları farklılaşarak, mülki sınırlara taşınmış ve bunun beraberinde il özel idarelerinin tüzel kişilik olması durumu yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı bu Kanun üzerinde yapılan bir değişiklikle 2013 yılı içerisinde Türkiye'de var olan 81 ilden toplam 30 tanesine

büyükşehir olma hakkı tanınmıştır. 6360 sayılı Kanunla birlikte belediyelerin ve il özel idarelerinin yaptığı hizmetler karşılığında çıkan maliyetlerin en aza indirilmesi ve yaptığı çalışmaların planlı bir yapıya sahip olması gerektiği vurgulanmıştır (Narcıkara, 2016: 51).

Bu bölümde kısaca ele alınan büyükşehir belediyesi sistemleri ileri bölümlerde tek tek ele alınarak incelenecektir.

2.1.1. Büyükşehir Belediyesi'nin Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediyesinin görev ve yetkileri 1982 Anayasası'nda yer alan 127. maddede ele alınmıştır. 5216 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri yeniden ortaya konulmuştur. 3030 sayılı Kanunda büyükşehir belediyesinin uygulaması gereken görevler tek tek sayılmıştır. Orada belirlenen görevler dışında kalan görev ve yetkiler, ilçe belediyelerine bırakılmıştır. Bir önceki kanunda ilçe belediyeleri yetkili konumundayken 5216 sayılı Kanun ile yetki, büyükşehir belediyesine geçmiştir. Bu nedenle bu kanunla alt kademede yer alan belediyelerin birçok yetkisi büyükşehir belediyesine geçmiştir (Atar, 2018:67).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesine göre büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlukları; ilçe belediyeleriyle istişare içinde olarak büyükşehir belediyesinin programlarını, hedeflerini, planlarını ve bütçesini hazırlamak, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalan yerleşim yerlerindeki imar planlarını çevre düzeni planına uygun olarak yapmak ya da yaptırmak, kanunla büyükşehir belediyesine verilmiş imar uygulamalarını yerine getirmek ve ruhsatını vermek, Gecekondu Kanununda (775 sayılı) belediyelere ait olan yetkileri yerine getirmek, ulaşımı sağlamak, karayolu, demiryolu, deniz gibi her türlü toplu taşıma araçlarının ücretlerini, güzergahlarını ve diğer niteliklerini belirlemek, meydan, sokak, cadde gibi alanlar üzerinde araç parkı yerlerini belirleyip işletmek ya da işlettirmek, kanunlarla belediyelere verilen trafik denetlemelerini yerine getirmek, büyükşehir belediyesince yapılan ya da işletilen işletmelere ve büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda yer alan yerleşmelerde işletilecek yerleri denetlemek ve ruhsat vermek, büyükşehir belediyesinin yetki alanında kalan mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yolları, caddeleri, meydanları yapmak ve onarım gibi bütün işlemlerini sağlamak, zabıta

hizmetlerini sağlamak, otoparklar yapmak veya yaptırtmak ve işletmek veya işlettirmek, kanalizasyon ve su hizmetlerini sağlamak, mezarlık ve defin işlemlerini yerine getirmek, itfaiye ve acil durum hizmetlerini yerine getirmek, mezbahaları ve toptancı hallerini yapmak ve işletmek ya da işlettirmek, yaya yollarını, bisiklet ve elektrikli skuter gibi araçların yollarını, şarj istasyonlarını ve park yerlerini planlamak ve yapmaktır (5216 Sayılı Kanun, m. 7).

2.1.2. Büyükşehir Belediyesi'nin Organları

Büyükşehir belediyesi, tıpkı belediyenin organları gibi, büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir belediye encümeni organlarından oluşmaktadır (Gözler, Kaplar, 2017: 91).

Büyükşehir belediye başkanı, yürütme organı içinde yer alır ve büyükşehir belediyesi idaresinin başında bulunur. Büyükşehir belediye başkanı, belediyenin bağlı olduğu sınırlar içerisindeki seçmenler tarafından, 5 yıllığına seçilir. Büyükşehir belediye başkanına bu kanunla birlikte daha kapsamlı yetkiler verilmiştir (Narcıkara, 2016: 61).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18. maddesi, büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini açıkça ortaya koymuştur. Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri; belediye idaresinin sevk ve idaresini sağlamak, belediyenin sahip olduğu kazançlara sahip çıkmak, büyükşehir belediye meclisine başkanlık yapmak ve alınan kararları yerine getirmek, personelin performansını değerlendirmek ve meclise bildirmek, büyükşehirre bağlı işletmelerin yüksek performansla çalışmasını sağlamak, bütçe görüşmeleri yapmak, nikah kıymak, belediye adına sözleşme imzalamak, belediye idaresinin personelini atamak, yargı karşısında belediyeyi vekil aracılığıyla temsil ettirmek ya da temsil etmek ve belediye başkanlarına verilen diğer yetkileri kullanmaktır (5216 Sayılı Kanun, m. 18).

Büyükşehir belediye başkanlığını sona erdirilen durumlar, belediye başkanının yirmi gün boyunca görevini yerine getirmemesi ve bu halin idare amirince gözlenmesi, seçilme süresini doldurması, belediye başkanlığını devam ettiremeyecek bir sağlık

probleminin ortaya çıkması ve büyükşehir belediye meclisinin kapanmasına neden olacak bir eylemde bulunmasıdır (Narcıkara, 2016: 61).

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve meclise başkanlık etmek için büyükşehir belediye başkanı sorumludur. Meclis, büyükşehir belediye başkanından, ilçe belediyeleri başkanlarından ve ilçe belediyeleri meclis üyelerinin beşte birinden oluşmaktadır. (Gözler, Kaplar, 2017: 91). İlçe belediyesi meclis üyelerinin aynı zamanda ilçe belediyesindeki meclis üyelikleri de devam etmektedir, aynı zamanda iki ayrı belediyede meclis üyeliği yapmaktadırlar. Büyükşehir belediye meclisi üyeleri seçilerek meclise gelen değil daha önce ilçe belediyelerinde seçilen meclis üyelerinden meydana gelmektedir (Küçükaltun, 2022: 111).

Büyükşehir belediye meclisi görev ve yetkileri, belediyenin planlı yatırım ve çalışmalarını gözden geçirmek, büyükşehir belediyesi faaliyetlerinin neler olabileceğini görüşmek, değerlendirmek ve karara bağlamak, bütçe rakamını belirlemek ve bütçe artışı üzerine neler yapılabileceğini ortaya koymak, ilçe belediyelerinin bütçelerini değerlendirmek ve hakkında karar vermek, borçlanmak için karar vermek, kentsel dönüşümün il içerisinde nasıl yapılacağına karar vermek ve bunun uygulanması adına planlama hazırlamak, büyükşehir içerisinde hizmetin sağlanması için birimlerin kurulması ya da bir araya getirilmesini sağlamak, ilçe belediyelerinin yapması gereken görevlerinin bazılarının büyükşehir belediyesine dahil edilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesinin görevlerinin bir kısmını ilçe belediyelerine devretmesini ya da ortak bir şekilde yapılmasını sağlamak, ilçe belediyelerine yapılması gereken bir durum söz konusu olduğunda mali yardım sağlamaktır (Narcıkara, 2016: 64).

Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediyesinin yürütme organıdır ve büyükşehir belediye başkanının başkanlık yapmasıyla toplanır. Belediye meclisi üyelerinden seçilen beş üye ve başkanın birim amirlerinden her yıl seçtiği beş üye olmak üzere encümen on üyeden oluşmaktadır. Büyükşehir belediye encümeni belediyenin günlük uygulamalarını ve meclis kararlarını yürütmekle görevlidir (Gözler, Kaplar, 2017: 91).

Büyükşehir belediye encümeninin yerine getirdiği görevler, planlanan çalışmaları bütçe dahilinde inceleyerek büyükşehir belediye meclisine aktarmak, planlama hazırlığı yapmak, programda yer alan işlerin ve hizmetlerin kamulaştırılmasını sağlamak ve uygulamak, belediye tarafından harcanan giderlerin harcama yerlerini belirlemek, bütçede kararlaştırılan adımların aktarımını sağlamak, kanunlar tarafından belirlenen cezaların uygulanmasını sağlamak, ulaşım ücreti gibi tarifelerini kararlaştırmaktır (Narcıkara, 2016: 66).

2.2. Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Kanunlarının Gelişimi

Türkiye’de büyükşehir belediye sistemine geçiş ilk olarak 1984 yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihte çıkan 3030 sayılı Kanun ile sistem ilk defa uygulanmaya başlamıştır. 3030 sayılı Kanun ile belediyenin sınırları içinde bulunan ve en az birden çok ilçesi olan il belediyelerinin, büyükşehir belediyesi olması kararlaştırılmıştır. Çıkarılan kanun hükmünde kararname ile büyükşehirbe sahip olmayan belediyelerin büyükşehir belediyesi haline getirilmesi sağlanmıştır. Bu kanunun ardından 5216 Numaralı Büyükşehir Kanunu, 23 Temmuz 2004 tarihli Resmî Gazete’de duyurulup yürürlüğe girmiştir. Büyükşehir belediyesi yönetiminin yasal durumunu düzenlemek ve gerçekleştirilecek hizmetlerin düzenli, verimli, etkili, programlı ve uyumlu bir şekilde yürütülmesini temin etmek bu kanunun asıl amaçlarından olmuştur (Tekin, 2018: 85).

Büyüyen ve modernleşen dünyada artık klasik belediye yönetimleri yeterli olmamaya başlamıştır. Büyük kentlerin gün geçtikçe daha da karmaşık hal alması, belediyenin bu kentlerde düzeni korumasını ve hizmet sunabilmesini zora sokmuştur. Sorun sadece büyük kentlerde değil aynı zamanda kırsal alanlarda da görünüyordu. Kırsal alanlarda özellikle eşit bir şekilde kamu hizmeti sağlanamaması yeni bir yönetim biçimini zorunlu kılmıştır. Böylece 2012 yılında 6360 Sayılı Kanun gündeme gelmiştir. 6360 Sayılı Kanun ile kentlerin önemi ortaya çıkmış ve kentlerin yönetimi konusunda modern çağa ayak uydurmaya çalışılmıştır (Özören, 2022: 30).

6360 Sayılı Kanun ile yerel yönetime dair birtakım değişiklikler kararlaştırılmıştır. Bu kanun, 2014 yılında yapılan yerel seçimlerle beraber uygulanmaya başlanmıştır. Kanun, var olan ölçek sıkıntısının ve başlıca diğer

sorunların çözülmesi adına adımlar atmıştır. Bu kanun beraberinde yenilikler getirmiştir. Bunlardan biri de belediye alanının belediye il sınırına eşitlenmesidir (Tekin, 2018: 85).

2.2.1. 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Türkiye, büyükşehir belediyesi sistemine geçişi bu Kanunla gerçekleştirmiştir. 1982 yılında büyükşehir yönetimleri adına Anayasada tam anlamıyla bir düzenleme söz konusu değildir. 1982 sayılı Kanunun içinde yer alan 127. Maddede; büyük yerleşim yerleri adına özel bir yönetim anlayışı geliştirilebileceği ifade edilmektedir. Bu nedenle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Sonrasında 1984'te, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun kabul edilmiş ve il sınırları içinde birçok ilçenin olması nedeniyle büyük kentlerde meclisler ve ilçe belediyelerinde meclislerin kurulması kararlaştırılmıştır. 1984 yılında gerçekleştirilen yerel seçimlerden sonra 3030 sayılı Kanun resmi olarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile birlikte büyükşehir belediyelerinde farklılıklar olmuştur. İlk olarak yönetim yapısı, yetki ve görev durumları düzenlenmiştir. 3030 sayılı Kanun ile, ikili bir yönetim anlayışı kurularak büyükşehir ve ilçe belediyeleri yapısı belirlenmiştir. Bu kanunla belediyelere birçok mali imkanlar da sağlanmıştır. (Narcıkara, 2016:54)

3030 sayılı Kanun'un uygulamaya geçmesi adına İmar Kanunu'nun 1985 yılında yenilenmesi önem arz etmektedir. Kanunun uygulama yönetmeliği de Kanun'unun uygulanması için önemli olan diğer etkidir (Özgür, Savaş Yavuzçehre, 2016: 911).

3030 sayılı Kanun, Büyükşehir Belediyeleri'nin yaptığı ve yapacağı faaliyetlerinin planlı bir şekilde hazırlanması ve yürütülmesini sağlamaktadır. Büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyelerinin kuruluşunu, görev ve yetkilerinin verilmesini sağlamaktadır. 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, belediyeye ait çizgilerin içinde ve dışında yer alan yerleşim yapısının plansız bir şekilde ilerlemesini kontrol altına almak veya durdurmak, alt yapı işlemlerinin belli bir düzen içinde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun ortaya çıktığı yılda, sadece Ankara, İstanbul ve İzmir

büyükşehir ünvanı almıştır. Bu Kanun yürürlükte devam ederken Adana 1986 yılında, Bursa, Gaziantep, Konya ve Kayseri ise 1987 yılında büyükşehir belediye statüsüne kavuşmuştur. Aynı şekilde 1993 yılında da Samsun, Antalya, Mersin, Erzurum, Eskişehir, İzmit ve Diyarbakır "Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında 504 sayılı KHK" ile büyükşehir belediyesi olmaya hak kazanmıştır (Narcıkara, 2016: 55).

2.2.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Ülkemizde 2000'li yılların başında yerel yönetimlerde gelişmeler devam etmiştir. Yeni kanun ve yönetmelikler çıkarılarak günün yönetim sıkıntıları çözülmeye çalışılmıştır (Tekin, 2018: 88). 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 2004'te uygulanmaya başlanmıştır. Kanunun amacı, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda olduğu gibi gerçekleştirilecek hizmetlerin planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır (Narcıkara, 2016: 55).

5216 Sayılı Kanun'un çıkarılma gerekçeleri, artan nüfus artışıyla kırsaldan kente nüfusun kayması, nüfusun çok büyük kısmının büyük kentlerin merkezlerinde yaşamaya başlaması, nüfusun yoğunlaştığı büyük kentlerdeki hizmet talebine cevap vermenin zorlaşması olarak belirlenmiştir. Bu sorunları gidermek adına çıkarılan 5216 Sayılı Kanun ile aynı zamanda katılımcı, etkin ve hesap verilebilir bir yönetim anlayışı yaratılmaya çalışılmıştır (Keysan, 2017: 54).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda illerin büyükşehir olabilmesinin iki koşulu bulunmaktadır. Bu koşullardan ilki en az üç ilçe ya da ilk kademe belediyesinin büyükşehir belediyesine ait hudutların içinde bulunması, ikinci koşul ise bu hudutlara en çok 10.000 metre uzakta bulunan yerleşim yerlerinde toplam nüfusun 750.000 olmasıdır. Bu kanuna göre, "sınırları içerisinde en az üç ilçe ya da ilk kademe belediyesi bulunan, belediyeler arasında koordinasyon kuran, kanunda kendine verilen yetkileri yerine getiren, karar organları seçimle belirlenen ve mali özerkliği bulunan kamu tüzel kişileri" büyükşehir belediyesi olarak tanımlanmaktadır (Saydam, 2020: 50).

2.2.3. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Daha önce çıkarılan 3030 sayılı ve 5216 sayılı Kanunlardan yeterli verim alınamaması, kentlerin gitgide büyümesiyle yeni sorunların ortaya çıkması, günümüzde yaşanan büyük değişimlere büyükşehir ve ilçe belediyelerinin ayak uyduramaması sonucu büyükşehir belediyelerinin yeniden düzenlenmesi durumu söz konusu olmuştur. Bu da beraberinde yeni bir kanun ihtiyacını doğurmuştur. 6360 sayılı “On Üç İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, yeni bir düzenleme getirerek yönetsel bir değişiklik sağlamayı hedeflemiştir. Gerçekleştirilmesi umulan hedefler şu şekilde tasarlanmıştır;

- Planlamanın daha düzenli bir şekilde yapılması,
- Ölçek sıkıntısının giderilmesi,
- Kentleşmeyle beraber ulaşım ve çevre sorunlarının çözümünün küçük belediyeler tarafından gerçekleştirilememesi,
- Kaynakların ne şekilde kullanılacağına belirlenmesi,
- Sağlanması gereken hizmetlerin sorunsuz bir şekilde halledilmesi,
- Hizmetlerin gerçekleşmesinde iş birliğinin koordineli bir şekilde gerçekleşmesi,
- Yeterli olmayan kaynakların verimli olamamasıdır (Narcıkara, 2016:58)

6360 Sayılı Kanun’da büyükşehir belediyesi, “sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisinde bulunan ilçe belediyeleri arasında uyumu sağlamakla yükümlü olan, idari ve mali açıdan özerkliği bulunan, kanunlarla verilen yetkileri yerine getiren, karar organları seçmen tarafından seçilerek göreve gelen kamu tüzel kişisi” olarak belirtilmiştir. Büyükşehir olabilmek için şart, il sınırındaki toplam nüfusun 750.000’i geçmesi olarak değiştirilmiştir. Böylece bu koşul sağlandığında il belediyelerinin kanunla büyükşehir belediyesi olacağı 6360 Sayılı Kanun’da belirtilmiştir (6360 Sayılı Kanun, m. 4-5).

6360 Sayılı Kanun ile Denizli, Manisa, Mardin, Şanlıurfa, Tekirdağ, Balıkesir, Kahramanmaraş, Hatay, Aydın, Malatya, Van, Trabzon, Muğla ve Ordu şehirleri de büyükşehir belediyesi unvanına sahip olmuştur. Bu illerde var olan il belediyeleri, büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür (Narcıkara,2016:58).

Çıkarılan yeni kanunla 13 ilin daha büyükşehir belediyesine döndürülmesiyle önceden var olan 16 büyükşehir belediyesine ilave edilmiştir. 2013'te 6447 Sayılı Kanun çıkarılmış, bu Kanun'la Ordu ili de büyükşehir belediyesi olmuştur. Aynı zamanda Ordu'nun bir yerleşim yeri de bu Kanun ile ilçe olmuştur. Böylece toplam büyükşehir belediye sayısı 30 olurken, yeni ilçe sayısı toplam 27 olmuştur. 30 büyükşehirin tamamında il sınırı mülki sınırlardır olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir olan yerlerdeki köy, belde belediyesi ve il özel idaresi son bulmuştur. İlin tamamından büyükşehir belediyesi sorumlu olmuştur (Saydam, 2020: 65).

İl belediyesine bağlı olan kentlerde küçük yönetim birimlerin verileri hizmete nazaran daha büyük ve geniş yapıdaki merkez yönetim birimi olan büyükşehir belediyesi tarafından verilen hizmet kalitesinin artırılması ve maliyetlerin düşürülerek kamu harcamalarının azaltılmasını hedeflenmiştir. 6360 Sayılı Kanun ile tasarruflu ve daha aktif çalışan büyükşehir belediyesi modeli amaçlanmıştır (Çavuşoğlu, 2019: 43).

Büyükşehir belediyesinin görev ve sorumlulukları 6360 sayılı Kanun'un 7. maddesinde, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda yapılan değişikliklerle "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlığı altında yeniden düzenlenmiştir (6360 Sayılı Kanun, m. 7). Bu düzenlemeler arasında kanalizasyon ve su, defin hizmetleri ve mezarlık, itfaiye, toplu taşıma, toptancı halleri, katı atık toplama ve bertaraf gibi çeşitli hizmetler bulunmaktadır (Narcıkara,2016:60).

2.3. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Değerlendirilmesi

6360 sayılı Kanun hakkında olumlu ve olumsuz değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bölümde Kanun'a yapılan değerlendirmeler ele alınacaktır.

2.3.1. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Olumlu Yönleri

6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, nüfusun artmasıyla birlikte geniş çaplı hizmet üreten belediyeleri gelişen teknolojik imkanlar sayesinde donanımsal bir yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Geniş çaplı hizmet üretimi sayesinde nitelikli teknik personel istihdam edilebilmiş, iş gücünün doğru bir şekilde katılımı sağlanmasıyla beraberinde verimlilik artmıştır. Merkezden gönderilen kaynakların koordinasyonunu sağlayan büyükşehir belediye sistemi, kaynakların etkin kullanımını sağlamıştır.

Kentleşmenin artmasıyla beraber doğru imar uygulamaları gerçekleştirilmiştir (Kalağan, 2018: 596).

Kanun'la birlikte büyükşehir olan illerde yaşayan vatandaşın birden çok kurum ile muhatap olarak zorlanmasının önüne geçilmiştir. Vatandaşın sadece büyükşehir belediyesiyle işi olduğunda ona, büyükşehir ilçe belediyesi ile işi olduğunda ona gitmesi yeterli olacaktır. Bu durum olumlu değerlendirilmektedir (Yetkin, 2017: 52).

6360 Sayılı Kanun ile büyükşehir yönetim sistemine yeni bir düzenleme gelmiştir. Bu düzenlemenin sağladığı faydalar şu şekildedir;

- Eskiye yönetim anlayışından kaynaklı olarak geçerliliğini ve verimliliğini yitiren hizmetlerin yeniden düzenlenmesi sağlanmıştır.
- Türkiye'de de gelişen koşulların etkisiyle belediyeler, daha bağımsız şekilde hareket edebilmektedir.
- Finansal anlamda destek alınmasını sağlayabilecek yatırımları ülkemize çekilmesi sağlanmıştır. (Kalağan, 2018:596)

6360 sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen yerleşmelerde alt yapı sorunları giderilmesi ve farklı hizmetlerin yerine getirilmesi için büyükşehir bütçesinin %10'unun ayrılması kararlaştırılmıştır. Kanunun çıktığından sonraki on yıl sürecek olan bu yatırım mecburiyeti, Kanun'un olumlu bir yönü olarak değerlendirilmektedir (Gülenç Kantar, 2019: 102).

6360 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle olumlu katkı sağladığı düşünülen yönleri şu şekildedir;

- Belediye yönetimlerinin bağımsız bir yapıya sahip olmasıyla, halkın isteklerinin daha şeffaf bir şekilde gerçekleşmesi mümkün olmuştur.
- Belediyeler tarafından sağlanan hizmetlerin alanı genişlemiş, hizmetlerin daha çabuk ve hızlı ulaştırılması sağlanmıştır.
- Günümüzde artan eğitim fırsatı ile nitelikli elemana duyulan ihtiyaç azalmış, bu sayede teknik personel bulamamanın önüne geçilmiştir.

- Artık ihtiyaç duyulmayan küçük çaplı belediyeler kapatılarak, israf yapmanın önüne geçilmiştir (Kalağan, 2018: 597).

2.3.2. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Olumsuz Yönleri

6360 Sayılı Kanun'un olumsuz yönlerine bakacak olursak eleştirilerin çok fazla olduğu görülmektedir. Kanun'a yönelik eleştiriler kanunun yapım aşamasından itibaren vardır. Kanun'unun meclis süresinin kısa oluşu, Anayasaya uygun olmaması başlıca eleştirilerdir. Kanun'un getirdiği yeni büyükşehir modelinin başarılı olup olmayacağına yönelik bir çalışma olmaması bir başka eleştiridir. Kanun ile oluşan, il merkezindeki belediye yönetimi ile ilçedeki belediye yönetimi arasındaki uyumluluğun yerel yönetim çerçevesinde gerçekleşmeyeceği de eleştirilen bir durumdur (Aydın, 2020: 59).

6360 Sayılı Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan köy, belde ve il özel idarelerinin, Anayasada bir değişiklik yapmadan kaldırılması, Kanun'un Anayasaya aykırı olduğu yönünden eleştirileri beraberinde getirmiştir (Yetkin, 2017: 53).

Mahalleye dönüşen köylerdeki halk, mahalleye dönüşümün sadece isim değişikliği olduğunu, özellikle sosyolojik bakımdan halkın yine kırsal yaşamda yani köy şartlarında yaşamına devam ettiğini ve kendilerini kentle ilişkili göremediklerini söylemektedir. Aynı zamanda bunlarla beraber mali açıdan daha fazla ağırlık altına girdiklerini düşünmeleri de halkın bu Kanun'a olumsuz bakmasını sağlamıştır (Koyuncu, Köroğlu, 2012: 8).

Kanunla birlikte kırsal alanda yaşayan halk daha önce muaf olduğu birçok vergiyi ödemek zorunda kalmıştır. Kırsal alanda yaşayan halkın gelir düzeyi, kentsel alanda yaşayan halka göre düşüktür. Eskiye nazaran daha yüksek vergi vermek durumunda kalan kırsal alandaki halkın mali açıdan oldukça güçlük çekeceği 6360 Sayılı Kanun'a getirilen en büyük eleştirilerdendir (Yetkin, 2017: 55).

Kanun'un uygulanmasında da bazı olumsuz durumlar yaşanabileceği belirtilmiştir. Bu olumsuzluklar şu şekilde özetlenebilir;

- Otuz ildeki köylerin kaldırılmasıyla, il merkezine uzak kalan köylerdeki halk, büyükşehir belediyesinde alınan bir karardan etkilenecektir. Eğer il merkezi uzak ise kendisini doğrudan etkileyecek olan bu karardan iletişim kurmadan etkilenecektir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartlarında bu hal, “hizmette halka yakınlık” ilkesiyle uyuşmamaktadır.
- Büyükşehir belediye başkanları bu Kanun ile daha fazla etkili hale gelmişlerdir. Büyükşehir belediye meclisleri aynı oranda etkisini arttırmadığı için belediye başkanını kontrol edememektedir.
- Halkın doğrudan seçimle belirleyemediği büyükşehir belediye meclisi üyeleri, demokratik sürece katılım açısından eleştirilmektedir ve kanunun demokratik yönüne darbe vurmaktadır.
- Valilerin, Kanun’dan sonra etkileri azalmıştır, yerel hizmet açısından yetkileri sınırlandırılmıştır.
- Kanunla otuz ilde yeni yönetim yapısına geçilmesi, geri kalan illerde eski yönetim yapısına devam edilmesi idarenin yönetim yapısındaki bütünlüğünü kaybettirmiştir ve iki farklı yönetim sistemi ortaya koymuştur. Ülkede ikili sistemin olması ilerleyen dönemlerde farklı sorunların ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir.
- Büyükşehir statüsü alan büyük coğrafi sınırlara sahip olan illerde, geniş sınırlara merkezdeki bir yönetim birimi tarafından eşit şekilde hizmet sağlanması zor olabilecektir. Her il için aynı içeriğe sahip bir düzenleme sunulması yerine illerin şartlarına göre farklı özelliklere sahip düzenlemeler sunulması düşünülmektedir (Erbay, 2017:129-130).

2.4. 6360 Sayılı Kanun ile Meydana Gelen Değişimler

6360 sayılı Kanun’un getirdiği değişimler, idari ve mali yönden meydana gelenler ile hizmet yönünden meydana gelenler olmak üzere iki başlık altında ele alınacaktır.

2.4.1. İdari ve Mali Yönden Meydana Gelen Değişimler

6360 sayılı Kanun çerçevesinde il ve ilçe belediyelerinin yetkilerinin değişmesi, tanımlarının yeniden yapılması, kurulabilme özelliklerinin değişmesi, köylerin tüzel kişiliklerinin kalkması gibi değişimler büyükşehirlerde idari ve mali açıdan birçok farklılığı beraberinde getirmiştir (Kantar, 2019: 79). Meydana gelen bu farklılıklar aşağıda maddeler halinde ele alınacaktır.

- Mevcut büyükşehir sayısına 14 il daha eklenerek büyükşehir statüsüne sahip il sayısı 30 olmuştur.
- İl sınırı 30 büyükşehirin tamamında il mülki sınırı, ilçe sınırı da ilçe mülki sınırı olmuştur.
- Büyükşehir olma şartı artık sadece nüfusa göre belirlenmeye başlanmış, il sınırı içerisinde toplam nüfusu 750.000'i geçen iller büyükşehre dönüşebilme hakkına sahip olmuştur.
- Büyükşehir statüsü alan illerde tüzel kişiliğe sahip köy, belde ve il özel idareleri yönetimleri kapanmıştır. Beldeler, bağlı oldukları ilçe belediyesine bağlı mahalleler olmuşlardır. Büyükşehir olan illerdeki köyler ise artık köyden mahalleye dönüşmüştür.
- Yeni ilçe kurmak için aranan nüfus şartı mevcutta 50.000 iken, kanun sonrasında 20.000'e geriletilmiştir. İlçeden ayrılarak yeni bir ilçe kurulma şartı ise en az 100.000 nüfustur.
- Kanun ile 500'den az nüfusa sahip yerleşmelerde mahalle kurulamamakta olup, kendine en yakın yerleşim yeriyle birleştirilerek mahalle yapılabilmektedir.
- Kanun'la birlikte büyükşehir sınırlarındaki bütün seçmenler tarafından seçilerek koltuğa oturan güçlü bir büyükşehir belediye başkanı ortaya çıkmıştır.
- Tüm büyükşehir statüsüne yükselen şehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı açılmıştır. (Saydam, 2020: 69-73).
- Merkezi yönetim paylarının yeniden düzenlenmesiyle maliye payı %5'ten %6'ya artırılmıştır (Arıkboğa, 2013: 68).
- Kanun ile birlikte mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde alt yapı sorunlarının giderilmesi için büyükşehir bütçesinin 10 yıllık süreyle %10'unun ayrılması kararlaştırılmıştır (Kantar, 2019: 102).

2.4.2. Hizmet Yönünden Meydana Gelen Değişimler

İdari ve mali yönden meydana gelen değişimler gibi kanun ile bir de hizmet yönünden meydana gelen değişimler ortaya çıkmıştır. Bu değişimler aşağıda maddeler halinde ele alınacaktır.

- Büyükşehir belediyeleri ve 100.000 üstü nüfusu olan belediyeler, çocuklar ve kadınlar için konukevi açmalıdır.
- Büyükşehir ilçe belediyeleri sınırları içerisinde bulunan tehlike arz eden, doğal afet tehlikesi bulunan yapıları boşaltmalı ve yıkmalıdır. Bunun için büyükşehir belediyelerinden ilçe belediyeleri yardım talep edebilmektedirler.
- Büyükşehir belediyesinin bulunduğu sınırlarda ulaşım hizmetlerinin uyumlu ve etkili bir biçimde yerine getirilebilmesi için Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) oluşturulmuştur.
- Büyükşehir belediyesi, mahalleye dönüşen yerleşmelerin ilçe merkezleri ile arasındaki bağlantı yolunun bakım ve onarım hizmetlerini yerine getirmekle yükümlüdür. Yine bu yolların karla mücadele ve temizlik hizmetlerini de büyükşehir belediyesi görmektedir.
- Büyükşehir belediyesi, mahalleye dönüşen köylerdeki meydanları ve anayolları yapmakla, anayollardaki ilan ve reklam yerleştirme işlerini görmekle görevlidir.
- Tarım ve hayvancılık alanında destek olmak için faaliyet gerçekleştirme, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri yetkisindedir.
- Kanun'dan önce büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından yerine getirilen katı atık depolama ve yok etme, itfaiye, mezarlık, su ve kanalizasyon, mezbahane, yük ve yolcu terminalleri, toptancı halleri gibi işler büyükşehir belediyelerince yapılmaktadır. Büyükşehir belediye meclisi kararıyla, büyükşehir belediyesi bu hizmetleri ilçe belediyelerine aktararak görev bölüşümü gerçekleştirebilir.
- Büyükşehir sınırlarında bulunan bütün belediyelerin aralarında görev ve yetkilerini kullanmaları bakımından koordineleri çalışmalarını büyükşehir belediyesi sorumluluğundadır. Yine aynı il sınırlarında bulunan belediyeler arasında çıkan anlaşmazlıklarda büyükşehir belediye meclisi sorunu çözmektedir (Saydam, 2020: 69-73).

2.4.3. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı

Büyükşehir belediyesi statüsünde olan tüm illerde Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı kurulmuştur. YİKB, kamu kurumlarının hizmetlerini ve yatırımlarının aktif olarak yerine getirilmesi, takip edilmesini, afet, acil yardım ve acil çağrı hizmetlerinin etkili ve uyumluluk içinde gerçekleştirilmesi, ilin tanıtılması, merkezi idarenin gerektiğinde taşrada gerçekleştireceği yatırımların yapılması ve takip edilmesi, tören, protokol ve temsil işlerinin gerçekleştirilmesi ve tüm hizmetlerin denetlenmesi için valiye bağlı olarak kurulmuştur. Merkezi idare kuruluşları ve bakanlıklar, kaynağını aktarmak şartı ile illerde gerçekleştirecekleri yatırımları, onarımları, bakımları ve yardımlarını YİKB aracılığıyla yerine getirebilirler. YİKB, acil çağrı, afet yardımı, yatırım izleme gibi idari müdürlük birimleri kurabildiği gibi geçici birimler de kurulabilmektedir (6360 Sayılı Kanun, m. 34).

2.5. Kırsal Mahalle

6360 sayılı Kanun'un işleyişi devam ederken 16 Ekim 2020'de 7254 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na ekleme yapılmıştır. Kanuna eklendiği maddeye göre kırsal mahalle, köyden mahalleye dönüşen yerleşme olan, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan, şehir merkezine olan yakınlığı, sosyal ve ekonomik yapısı ve yapılaşması ele alınarak kırsal özellik taşıdığı belirlenen mahallelerdir. Bu özelliklere göre bir mahallenin kırsal mahalle olması için ilçe belediyesi meclisi kararı ve teklifi büyükşehir belediyesi meclisine sunmaktadır. Büyükşehir belediye meclisi en fazla 90 güne kadar bir mahallenin kırsal mahalle olup olmadığına karar vermektedir (Hanikoğlu, Negiz, 2023: 85).

Kırsal yerleşme, genellikle şehir merkezlerinden uzak, iş bölümü olmayan, daha küçük nüfuslu ve çoğunlukla tarımsal faaliyetlere dayalı olan yerleşim birimlerini ifade eder. Bu mahalleler, doğal yaşamı ve tarım faaliyetlerini destekleyen bir yapıya sahiptir. Genellikle köy yaşamına benzer bir yaşantıya sahiptirler (Karalezli, 2021: 58).

15 Nisan 2021'de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılan 31455 sayılı Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği, kırsal mahalle kavramının gelişmesinde önemli olan bir diğer gelişmedir. Bu yönetmeliğe göre, kırsal alan tespiti

yapılırken, kırsal alan özelliğinin devam etmesi, şehir merkezi uzaklığı, belediyenin hizmetlerinden en birine ulaşabiliyor olması, yüzölçümünün belirli bir kısmını tarım, orman, mera, yaylak ve kışlak arazilerinin oluşturması, tarımsal üretimin, hayvancılık ve orman faaliyetlerinin başlıca geçim kaynağı olmasına dikkat edilmektedir. Bu yönetmeliğin amacı, kırsal mahalle ya da kırsal alanları, bu alanların tespitine ilişkin işlemleri, bu yerlerde uygulanacak muafiyet ve indirimleri düzenlemek ve kırsal alanlar hakkında bilgi vermektir (31455 Sayılı Yönetmelik, m. 1-3). Yönetmelikte yer verilen vergi oranlarının düşük olması, kırsal mahalleye olan ilginin daha çok artmasına sebep olacaktır (Karalezli, 2021: 87).

Kırsal mahallelerde imar harçları, emlak vergisi, su hizmeti gibi konularda muafiyet ve indirim sağlanması amaçlanmıştır. Kırsal mahalle kavramını ortaya çıkaran kanun değişikliği ile 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir olan illerde ve buralardaki mahalleye dönmüş köy yerleşmesinde ortaya çıkan olumsuzluklar azaltılmak istenmiştir (Küçük, 2022: 2182).

3. 6360 SAYILI KANUN İLE ÇARŞAMBA İLÇESİNDE MAHALLEYE DÖNÜŞEN KÖYLERDE MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER ÜZERİNE İNCELEMELER

3.1. Çarşamba İlçesi ile İlgili Genel Bilgiler

6360 Sayılı Kanun ile, Çarşamba ilçesinde Çınarlık, Dikbıyık, Hürriyet ve Ağcagüney Belde Belediyeleri ile ilçeye bağlı 121 köy, Köy tüzel kişilikleri kaldırılarak Çarşamba Belediyesinin mahalleleri olmuştur. Çarşamba ilçesinin toplam mahalle sayısı 143'tür (Çarşamba Belediyesi 2022 Faaliyet Raporu, (02.07.2023)).

3.1.1. Çarşamba İlçesi Tarihi

Çarşamba ilçesinin bulunduğu yerleşke MÖ. 4000'lerde sonra yerleşim alanı olmaya başlamıştır. Hititlerin hakimiyetinde olan yerleşim alanında sonrasında Miletoslu denizcilerin Yeşilirmak kıyısında şimdiki adıyla Ordu Köyü olan yerleşkede Miskire adında koloni kurmuşlardır. M.Ö. 8. yy.'da çevrede Amozanların yaşadığı da düşünülmektedir. Fakat bunların İskit kadınları olma ihtimali de bulunmaktadır. M.Ö. 302-71 arasında Amasya merkezli Pontus Krallığı yönetiminde kalan bölge, sonrasında M.Ö. 71'den M.S. 395'e kadar Roma İmparatorluğu yönetiminde kalmıştır. Bölge 395'ten 1086'ya kadar ise Bizans hakimiyetinde kalmıştır. Ayvacık civarında yaşam sürdüren Türklerin Tuna ve Kafkasya'dan 750-925 yılları arasında bu bölgeye geldikleri düşünülmektedir. 1071 Malazgirt zaferinden sonra Danişmentliler döneminde, Kızılırmak ve Yeşilirmak ağızları arasındaki alanı Yağlıbasanların 1158 yılında ele geçirmesine rağmen, Bizanslılar yeniden çevreyi yönetimleri altına almışlardır. Yerleşim alanı bunun ardından Anadolu Selçukluları, Moğol İlhanlı Devleti, Trabzon Rum Devleti ve Taceddinoğulları Beyliği tarafından da yönetilmiştir. Taceddinoğulları bugünkü adlarıyla Terme, Çarşamba, Salıpazarı ve Ayvacık bölgelerinin hakimi olmuştur. Osmanlı Devleti Çarşamba yerleşkesini ilk kez Yıldırım Bayezid döneminde (1389-1402) hakimiyetine almıştır. Fakat Ankara savaşında Timur'un Yıldırım Bayezid'i yenmesiyle birlikte Taceddinoğulları yerleşkede yeniden hakimiyet sağlamıştır. Çelebi Mehmet, Fetret Devrinde Amasya'yı merkez olarak kullanırken Osmanlı'yı yeniden birleştirmeye çabalamıştır. Daha sonra

Taceddinoğulları, Osmanlı hâkimiyetini tanımıştır. Osmanlıların belirli süre Canik (Samsun) Sancak beyliğini yapmışlardır. Canik Sancak Beyleri daha sonrasında merkez tarafından atanmaya başlanmıştır ve böylece Taceddinoğulları'nın çevredeki etkinliği azalmıştır. Çarşamba'da, 1300'lü yıllarda çarşamba günleri pazar kurulduğu söylenilmektedir. Çarşamba (ilk zamanlar söylenişi "Ceharşenbe" ve Farsca haftanın 4.günü) günleri pazar kurulmasıyla pazar çevresinde kabalıklar oluşmaya başlamıştır ve bu çevrede kasaba kurulmuştur. Bu kasabanın ismi de bu pazarın gününden gelmektedir. Çarşamba'nın çevresinde Hasbahçe, Kücelü, Kuştoğanlı, Sarıcalı ve Sungurlu köyleri vardı. Bu bölgeler daha sonra mahalleye dönüşmüşlerdir. Bugünkü haliyle Çarşamba, Salıpazarı, Tekkeköy, Ayvacık, Asarcık ilçelerini barındıran bölge 15. ve 16. yy.'da Osmanlı Devleti'nin Canik sancağına bağlı Arım kazasını kapsamaktadır. O dönemde Çarşamba ilçesi, Arım kazasına bağlı bir kasabadır (carsamba.bel.tr, (02.07.2023)).

3.1.2. Çarşamba İlçesi Coğrafi Konumu

Çarşamba ilçesi, Samsun il merkezinin doğusunda ve Ordu ili ile arasında karayolu kenarında Yeşilirmak'ın iki yakasında bulunmaktadır. Samsun ilinin merkezine 36 km uzaklıkta konumlanmıştır. Yüzölçümü ise 70.818 hektar olarak ölçülmektedir. Doğu boylamında 36 derece 43 dakika ile 36 derece 44 dakika arasında, kuzey enlemi ise 41 derece 10 dakika ile 41 derece 13 dakika arasında bulunmaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği 15 metredir. Çarşamba, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz kısmında yer almaktadır. Samsun ilinin nüfus açısından 4. en kalabalık ilçesi ve yüzölçümü bakımından ise 5. en geniş ilçesidir. Çarşamba'nın batısında Tekkeköy, doğusunda Terme, güneyinde ise Salıpazarı ve Ayvacık ilçeleri ile komşudur. ([Çarşamba Belediyesi Stratejik Planı](#), (02.07.2023)).

Şekil 1:Çarşamba ilçesi coğrafi konumu

Kaynak: Çarşamba Belediyesi Stratejik Planı, (02.07.2023).

3.1.3. Çarşamba İlçesi Nüfus Özellikleri

Çarşamba ilçesinin nüfusu 2022 verilerine göre 70.753 kadın ve 69.911 erkek olmak üzere toplam 140.664'tür (TUİK, 2022)

6360 Sayılı Kanun çıkmadan önceki 2012 yılı verilerine göre ilçenin toplam nüfusu 136.802 iken bu nüfusun 65.385'inin şehirde, 71.417'sinin kırsalda yaşadığını görmekteyiz. 6360 Sayılı Kanun ile köylerin kapatılıp mahalleye dönüşmesiyle 2012'den bu yana bütün nüfus sayımlarında sadece şehir nüfusu bilgisi bulunmaktadır. Yani ilçede kırsal nüfusa ait bilgi bulunmamaktadır (tr.wikipedia.org, (02.07.2023)).

3.1.4. Çarşamba İlçesi Sosyoekonomik Yapısı

Çarşamba ilçesinin sosyoekonomik yapısına baktığımızda ilçe halkının büyük kısmının tarımla uğraştığı görmekteyiz. Bunun sebebi Çarşamba ilçesinin Yeşilirmak'ın oluşturduğu verimli delta ovası üzerinde bulunmasıdır. İlçede yapılan

meyve ziraatının yaklaşık % 92'sini fındık yetiştiriciliği karşılamaktadır. En önemli tarım ürününün fındık olmasının yanında ilçede mısır, çeltik, şeker pancarı, fasulye, salatalık, biber, patlıcan, domates gibi birçok ürünün üretimi yapılmaktadır. Sanayi alanında da gelişmeler gösteren Çarşamba'da imalat sanayide gıda, inşaat malzemeleri ve tekstil ürünlerinin üretimi ön plana çıkmaktadır (Çakır, 2018).

Çarşamba'nın büyük kesiminin geçimini sağlamasının kaynağı olan fındığın üretimi gibi işlenip yurt dışına ihraç edilmesi de ilçede bulunan fındık fabrikaları için büyük gelir sağlamaktadır. Bunun yanında ilçede bulunan küçük sanayi sitesinde de tarım araçlarının bakım ve onarımının yapılması Çarşamba'nın ekonomisini belirleyen faaliyetlerdendir (Çarşamba Belediyesi Stratejik Planı, (02.07.2023)).

3.2. Araştırmanın Bulguları

6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesinde mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde gerçekleştirilen anket çalışmasında ulaşılan bulgulara aşağıda yer verilecektir.

3.2.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 1' e göre, katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde %22,8'inin kadın, % 77,2'sinin ise erkek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde %32,5'inin 18-25 yaş grubunda, %30'unun 26-35 yaş grubunda, %14,6'sının 36-45 yaş grubunda, %15,4'ünün 46-55 yaş grubunda, %7,4'ünün ise 56 ve üstü yaş grubunda yer aldığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde %46,7'si evli iken, %53,3'ünün bekar olduğu görülmektedir. Gelir dağılımı incelendiğinde katılımcılar, %28,5'i 8.500 TL'den az, %22,6'sı 8.501-11.500 TL, %28,6'sı 11.501-14.500 TL, %12,4'ü 14.501-17.500 TL, %7,9'u ise 17501 TL ve üzeri gelire sahiptirler. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde %7,4'ünün ilkokul, %16,6'sının ortaöğretim, %18,4'ünün lise, %55,8'inin üniversite ve %1,7'sinin lisansüstü mezunu olduğu görülmüştür. Katılımcıların meslek dağılımına baktığımızda %18,6'sının memur, %12,9'unun esnaf/işveren, %16,9'unun işçi, %9,7'sinin çiftçi, %4,2'sinin emekli, %6,7'sinin ev hanımı, %11,6'sının öğrenci

olduğu görülmüştür. %19,4'ü ise diğer cevabını vermiştir. Katılımcıların buldukları yerleşim yerinde yaşama süresine verdikleri cevaplara baktığımızda %2,2'sinin 5 yıldan az, %4,1'inin 6-10 yıl, %7,6'sının 11-15 yıl ve %86,1'inin 16 yıl ve üzeri süredir oldukları yerde yaşadıklarını görmekteyiz.

Tablo 1: Demografik özelliklere yönelik veriler

Cinsiyet Dağılımı			
Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	92	22,8	22,8
Erkek	311	77,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Yaş Dağılımı			
Yaş	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
18 - 25	131	32,5	32,5
26 - 35	121	30,0	62,5
36 - 45	59	14,6	77,2
46 - 55	62	15,4	92,6
56 ve üstü	30	7,4	100,0
Toplam	403	100,0	

Medeni Durum Dağılımı			
Medeni Durum	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evli	188	46,7	46,7
Bekar	215	53,3	100,0
Toplam	403	100,0	

Gelir Durumu Dağılımı			
Gelir	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
8500 TL' den az	115	28,5	28,5
8501 - 11500	91	22,6	51,1
11501 - 14500	115	28,5	79,7
14501 - 17500	50	12,4	92,1
17501 TL ve üzeri	32	7,9	100,0
Toplam	403	100,0	

Eğitim Durumu Dağılımlı			
Eğitim	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İlköğretim	30	7,4	7,4
Ortaöğretim	67	16,6	24,1
Lise	74	18,4	42,4
Üniversite	225	55,8	98,3
Lisansüstü	7	1,7	100,0
Toplam	403	100,0	

Meslek Dağılımlı			
Meslek	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Memur	75	18,6	18,6
Esnaf / İşveren	52	12,9	31,5
İşçi	68	16,9	48,4
Çiftçi	39	9,7	58,1
Emekli	17	4,2	62,3
Ev Hanımı	27	6,	69,0
Öğrenci	47	11,7	80,6
Diğer	78	19,4	100,0
Toplam	403	100,0	

Ne Kadar Zamandır Yerleşim Yerinde Yaşadıklarının Dağılımlı			
Yaşama Süresi	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
5 yıldan az	9	2,2	2,2
6 - 10 yıl	16	4,1	6,3
11 - 15 yıl	31	7,6	13,9
16 yıl ve üzeri	347	86,1	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 1'e göre, yapılan araştırmadaki katılımcıların demografik analizlerini incelediğimizde, genç katılımcının yüksek olması ile diğer demografik özellikler arasında orantı olduğu görülmektedir.

3.2.2. Anket Sonuçlarına Yönelik Bulgular

Tablo 2'ye göre, Katılımcıların, 6360 Sayılı Kanun'un çıkması iyi oldu ifadesine cevapları %2'sinin kesinlikle katılmıyorum, %11,2'sinin katılmıyorum, %20,3'ünün kararsızım, %59,6'sının katılıyorum, %6,9'unun ise kesinlikle katılıyorum olmuştur. Olumsuz cevap verenlerin kanunun çıkmasına karşı olmadıkları fakat mali açıdan kendilerini zora soktuğunu ve beklenen faydayı alamadıklarını düşündüklerinden "katılmıyorum" cevabını verdikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların 6360 sayılı kanun hakkındaki görüşüne yönelik veriler

6360 sayılı Kanun'un çıkması iyi oldu.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2,0	2,0
Katılmıyorum	45	11,2	13,2
Kararsızım	82	20,3	33,5
Katılıyorum	240	59,6	93,1
Kesinlikle Katılıyorum	28	6,9	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 3'e göre, 6360 Sayılı Kanun'un çıkmasıyla günlük yaşamımda değişiklikler olmuştur ifadesine katılımcıların %2'si kesinlikle katılmıyorum, %40,9'u katılmıyorum, %25,1'i kararsızım,%26,8'i katılıyorum,%5,2'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Verilen cevaplara göre katılımcıların büyük kısmının kanunun çıkmasının günlük hayatlarına bir etkisinin olmadığını görmekteyiz.

Tablo 3: 6360 sayılı kanun'un çıkmasıyla günlük yaşamımda değişiklikler olmasına ilişkin veriler

6360 Sayılı Kanun'un çıkmasıyla günlük yaşamımda değişiklikler olmuştur.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	8	2,0	2,0
Katılmıyorum	165	40,9	42,9
Kararsızım	101	25,1	68,0
Katılıyorum	108	26,8	94,8
Kesinlikle Katılıyorum	21	5,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 4' göre, yerleşim alanlarının köyden mahalleye dönüşmesinden sonra mahalle adlarının değişip değişmediği sorusuna katılımcıların %21,8'i kesinlikle katılmıyorum, %59,8'i katılmıyorum, %7,4'ü kararsızım, %10,2'si katılıyorum ve %0,7'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu verilere göre, katılımcıların çoğunluğuna göre mahalle adlarının değişmediği görülmektedir.

Tablo 4: Mahalleye dönüştükten sonra mahalle adının değişmesine yönelik veriler

Mahalleye dönüştükten sonra mahalle adımız değişti.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	88	21,8	21,8
Katılmıyorum	241	59,8	81,6
Kararsızım	30	7,4	89,1
Katılıyorum	41	10,2	99,3
Kesinlikle Katılıyorum	3	,7	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 5'e göre, mahalle olmanın farklı bir statü yarattığını düşünüyorum ifadesine kesinlikle katılmayanların oranı %6,9, ardından katılmayanların oranı %16,9, kararsız olanların oranı %21,8, katılanların oranı %48,6 ve kesinlikle katılanların oranı %5,7 olmuştur. Bu analiz sonuçlarına göre, genel olarak mahalle olmanın statü üzerinde etkili olduğunu düşünenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Mahalle olmanın farklı bir statü yarattığının düşüncesini yönelik veriler

Mahalle olmanın farklı bir statü yarattığımı düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	28	6,9	6,9
Katılmıyorum	68	16,9	23,8
Kararsızım	88	21,8	45,7
Katılıyorum	196	48,6	94,3
Kesinlikle Katılıyorum	23	5,7	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 6'ya göre, kanunun köy yerleşim yerlerindeki yaşayanlara mali yük getireceğini düşünüyorum yargısına katılımcıların %1,7'si kesinlikle katılmıyorum, %12,7'si katılmıyorum, %20,6'sı kararsızım, %52,9'u katılıyorum ve %12,2'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu verilere göre, 6360 Sayılı Kanunu'nun mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde yaşayanlara mali yük getireceği düşüncesine farklı görüşler bulunmaktadır fakat büyük çoğunluk kanunun mali yük getireceği konusunda katıldığını ifade etmektedir.

Tablo 6: 6360 sayılı kanun'un mali yük getirmesine yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu'nun, mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde yaşayanlara mali yük getireceğini düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	7	1,7	1,7
Katılmıyorum	51	12,7	14,4
Kararsızım	83	20,6	35,0
Katılıyorum	213	52,9	87,8
Kesinlikle Katılıyorum	49	12,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 7'ye göre, 6360 Sayılı Kanunu'nun vatandaşı sosyal ve kültürel açıdan olumlu etkilediğini düşünüyorum ifadesine katılımcıların %3,5'i kesinlikle katılmıyorum, %17,4'ü katılmıyorum, %17,4'ü kararsızım, %54,1'i katılıyorum ve %7,7'si kesinlikle katılıyorum demiştir. Kanun'un sosyal ve kültürel anlamda olumlu etkilediği düşüncesine farklı görüşler bulunmaktadır. Çoğunluk ise kanunun bu anlamda olumlu etkileri olduğunu düşündüğünü ifade etmektedir.

Tablo 7: 6360 sayılı kanun'un sosyal ve kültürel anlamda olumlu etkilediği düşüncesine dair veriler

Büyükşehir Kanunu'nun sosyal ve kültürel anlamda olumlu etkilediğini düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	14	3,5	3,5
Katılmıyorum	70	17,4	20,8
Kararsızım	70	17,4	38,2
Katılıyorum	218	54,1	92,3

Kesinlikle Katılıyorum	31	7,7	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 8'e göre, 6360 sayılı kanun ile imar ve iskan hizmetleri alanında yapılan uygulamaları doğru buluyorum yargısına %5,7'si kesinlikle katılmıyorum, %23,1'i katılmıyorum, %25,3'ü kararsızım, %40,0'ı katılıyorum ve %6,0'ı kesinlikle katılıyorum demiştir. Alınan sonuca göre, 6360 Sayılı Kanun ile yapılan imar ve iskân hizmetleri uygulamalarına farklı görüşler bulunmaktadır. Çoğunluk ise bu uygulamaları desteklediğini ifade etmektedir.

Tablo 8: 6360 sayılı kanun ile imar ve iskan hizmetleri alanında yapılan uygulamaları doğru buluyorum ifadesine ilişkin veriler

Büyükşehir Kanunu ile imar ve iskan hizmetleri alanında yapılan uygulamaları doğru buluyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	23	5,7	5,7
Katılmıyorum	93	23,1	28,8
Kararsızım	102	25,3	54,1
Katılıyorum	161	40,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	24	6,0	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 9'a göre, 6360 sayılı kanun ile birlikte inşaat (ev, ağır) yapmak zorlaştı ve pahalılaştı yargısına %1,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %3,4'ü katılmıyorum, %10,7'si kararsızım, %59,8'i katılıyorum, %24,8'i ise kesinlikle katılıyorum yanıtı alınmıştır. Çıkarıma göre, Büyükşehir Kanunu ile inşaat yapmanın zorlaşması ve maliyetlerin artması konusunda çoğunluk bu düşünceye katıldığını ifade etmektedir.

Tablo 9: 6360 sayılı kanun ile inşaat (ev, ağır) yapmanın zorlaşmasına ve pahalılaşmasına ilişkin veriler

Büyükşehir Kanunu ile inşaat (ev, ağır) yapmak zorlaştı ve pahalılaştı.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1,3	1,3
Katılmıyorum	14	3,4	4,7

Kararsızım	43	10,7	15,4
Katılıyorum	241	59,8	75,2
Kesinlikle Katılıyorum	100	24,8	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 10'a göre, 6360 Sayılı Kanun ile merkezden köylere bulunan uzak mesafenin hizmet sunumunda vatandaşı olumsuz etkilediği düşüncesine katılımcıların %25,1'i katılmıyorum, %13,9'u kararsızım, %54,8'i katılıyorum ve %6,2'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Sonucun dağılımına göre Bu verilere göre, hizmet sunumunun mesafe uzaklığı sebebiyle aksatılması hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Çoğunluk ise bu düşünceye katıldığını ifade etmektedir.

Tablo 10: Hizmet almada merkeze olan uzaklığın olumsuz etkilenebileceği düşüncesine yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu ile merkeze olan uzaklığın hizmet sunumunda bizi olumsuz			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Katılmıyorum	101	25,1	25,1
Kararsızım	56	13,9	39,0
Katılıyorum	221	54,8	93,8
Kesinlikle Katılıyorum	25	6,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 11'e göre, köylere hizmet götürme birimlerinin kaldırılmasıyla mahallemize yapılacak olan yatırımların azaldığını düşünüyorum ifadesine katılımcıların %19,9'u katılmıyorum, %17,6'sı kararsızım, %59,1'i katılıyorum ve %3,5'i kesinlikle katılıyorum yanıtını iletmiştir. Verilen yanıtlara göre, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin kaldırılmasının dönüşen köylere yapılacak yatırımların azaldığı düşüncesine çoğunluk katıldığını ifade etmektedir.

Tablo 11: Köylere hizmet götürme birliklerinin kaldırılmasıyla mahallelere yapılacak olan yatırımların azalması düşüncesine ilişkin veriler

Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin kaldırılmasıyla mahallemize yapılacak olan yatırımların azaldığını düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Katılmıyorum	80	19,9	19,9
Kararsızım	71	17,6	37,5
Katılıyorum	238	59,1	96,5
Kesinlikle Katılıyorum	14	3,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 12'ye göre, vatandaşlara, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının yaptığı çalışmalar ışığında eski uygulamalara benzer olup olmadığına yönelik sorular sorulmuştur. Katılımcıların %1,2'si kesinlikle katılmıyorum, %27,5'i katılmıyorum, %30,8'i kararsızım, %40'ı katılıyorum ve %0,5'i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Verilen cevaplara göre, katılımcıların kararsız ve olumsuz olması durumunun fazla olmasının çalışmaların eskiye göre farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12: Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarını hakkındaki düşüncelere yönelik veriler

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının, İl Özel İdaresinin ve KÖYDES'lerin boşluğunu dolduracağını düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1,2	1,2
Katılmıyorum	111	27,5	28,8
Kararsızım	124	30,8	59,6
Katılıyorum	161	40,0	99,5
Kesinlikle Katılıyorum	2	,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 13'e göre, kanundan sonra büyükşehir tarafından verilen hizmetlerin her alanda yeterli olduğunu düşünüyorum ifadesine katılımcıların %5,0'si kesinlikle katılmıyorum, %33,0'u katılmıyorum, %23,8'i kararsızım, %36,2'si katılıyorum ve %2,0'si kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtını belirtmiştir.

Tablo 13: Büyükşehir tarafından yapılan hizmetlerin her alanda yeterli olmasına yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu ile yapılan hizmetlerin her alanda yeterli olduğunu düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	20	5,0	5,0
Katılmıyorum	133	33,0	38,0
Kararsızım	96	23,8	61,8
Katılıyorum	146	36,2	98,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	2,0	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 14'e göre, 6360 Sayılı Kanun'un çıkmasıyla otobüs hizmetleri düzeldi ifadesine katılımcıların %10,7'si kesinlikle katılmıyorum, %39,0'ı katılmıyorum, %18,4'ü kararsızım, %31,5'i katılıyorum ve %0,5'i kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlamıştır. Bu verilere göre, otobüs hizmetlerinin düzelmesi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Çoğunluk ise bu düşünceye katılmadığını ifade etmektedir.

Tablo 14: Otobüs hizmetlerinin düzelmesine yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu'ndan sonra otobüs hizmetleri düzeldi.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	43	10,7	10,7
Katılmıyorum	157	39,0	49,6
Kararsızım	74	18,4	68,0
Katılıyorum	127	31,5	99,5
Kesinlikle Katılıyorum	2	,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 15' göre, mahalleye dönüşen köy yerlerinde içme suyu hizmetlerinin artmasına yönelik sorulan soruya katılımcıların %9,7'si kesinlikle katılmıyorum, %28,5'i katılmıyorum, %19,6'sı kararsızım, %40,9'u katılıyorum ve %1,2'si kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlara göre, mahalle olmanın içme suyu kalitesi üzerinde bir iyileşme olduğunu düşünenler çoğunluğu oluşturuyor.

Tablo 15: İçme suyunun kalitesinin değişmesine yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra içme suyumuzun kalitesi arttı.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	39	9,7	9,7
Katılmıyorum	115	28,5	38,2
Kararsızım	79	19,6	57,8
Katılıyorum	165	40,9	98,8
Kesinlikle Katılıyorum	5	1,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 16'ya göre, köy yerleşim yerlerinde sağlık ocağı sayısının çoğalmasına yönelik ifadeye katılımcıların %14,4'ü kesinlikle katılmıyorum, %49,1'i katılmıyorum, %19,1'i kararsızım, %16,1'i katılıyorum ve %1,2'si kesinlikle şeklinde yanıt vermiştir. Mahalle olduktan sonra sağlık ocağı sayısında artma olmadığı çoğunluk tarafından belirtilmektedir.

Tablo 16: Sağlık ocağı sayısının değişimine yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra sağlık ocağı sayımız arttı.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	58	14,4	14,4
Katılmıyorum	198	49,1	63,5
Kararsızım	77	19,1	82,6
Katılıyorum	65	16,1	98,8
Kesinlikle Katılıyorum	5	1,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 17'ye göre, kanunla birlikte spor alanları ve salonlarının yapılmasına ilişkin ifadeye katılımcıların %18,1'i kesinlikle katılmıyorum, %46,9'u katılmıyorum, %13,2'si kararsızım, %21,3'ü katılıyorum ve %0,5'i kesinlikle katılıyorum demiştir. Vatandaşın yanıtına göre, spor alanları yapımı konusunda hizmetlerin oldukça az olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 17: Spor alanları yapılmasına yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra halı saha ve spor alanları yapıldı.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	73	18,1	18,1
Katılmıyorum	189	46,9	65,0
Kararsızım	53	13,2	78,2
Katılıyorum	86	21,3	99,5
Kesinlikle Katılıyorum	2	,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 18'e göre, 6360 Sayılı Kanun'dan sonra yolların asfaltlanmasına yönelik verilen ifadeye katılımcıların %12,9'u kesinlikle katılmıyorum, %19,4'ü katılmıyorum, %15,6'sı kararsızım, %49,9'u katılıyorum ve %2,2'si kesinlikle katılıyorum yanıtını verdiği görülmüştür. Kanunu'nun ana yollar ile mahalle içi yolların asfaltlanmasına olumlu bir etkisi olduğunu düşünenlerin oranı çoğunluktadır.

Tablo 18: Ana yollar ile mahalle içi yolların asfaltlanmasına yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu ile ana yollar ile mahalle içi yollar asfaltlandı.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	52	12,9	12,9
Katılmıyorum	78	19,4	32,3
Kararsızım	63	15,6	47,9
Katılıyorum	201	49,9	97,8
Kesinlikle Katılıyorum	9	2,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 19'a göre, eğitim alanında yapılan hizmetlerin sorulmasına katılımcılar %7,9'u kesinlikle katılmıyorum, %36,0'ı katılmıyorum, %19,4'ü kararsızım, %36,2'si katılıyorum ve %0,5'i kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Araştırma yapılan çoğu yerleşim yerindeki okulların hizmet vermediği ya da sadece ilkökul seviyesinde eğitim verdiği ve öğrenciler için taşınmalı eğitim sisteminin olduğu gözlenmiştir.

Tablo 19: Eğitim alanında yapılan hizmetlere ilişkin veriler

Mahalle olduktan sonra eğitim alanında yapılan hizmetler arttı.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	32	7,9	7,9
Katılmıyorum	145	36,0	43,9
Kararsızım	78	19,4	63,3
Katılıyorum	146	36,2	99,5
Kesinlikle Katılıyorum	2	,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 20'ye göre, internet hizmetinin düzelmesine yönelik soruya katılımcıların %11,7'si kesinlikle katılmıyorum, %44,9'u katılmıyorum, %33,3'ü kararsızım, %9,2'si katılıyorum ve %1,0'u kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Yanıtlara göre, internet hizmetinin düzeldiğine inananların oranı oldukça düşüktür ve çoğunluk bu konuda bir iyileşme olduğunu düşünmemektedir. İnternetin sürekli arızalandığı ve geç müdahale edildiği sahada yapılan gözlemlerde fark edilmiştir.

Tablo 20: İnternet hizmetinin iyileşmesine yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra internet hizmeti düzeldi.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	47	11,7	11,7
Katılmıyorum	181	44,9	56,6
Kararsızım	134	33,3	89,8
Katılıyorum	37	9,2	99,0
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,0	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 21'e göre, 6360 sayılı Kanun'dan sonra yapılan sosyal yardımlar yeterlidir ifadesine katılımcıların %4,2'si kesinlikle katılmıyorum, %54,1'i katılmıyorum, %34,0'ı kararsızım, %6,9'u katılıyorum, %0,7'si ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Yanıtlara göre, kararsız olanların fazla olması gibi çoğunluk sosyal yardımların yeterli olmadığını düşünmektedir.

Tablo 21: Sosyal yardımların yapılmasına yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu'ndan sonra yapılan sosyal yardımlar yeterlidir.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	17	4,2	4,2
Katılmıyorum	218	54,1	58,3
Kararsızım	137	34,0	92,3
Katılıyorum	28	6,9	99,3
Kesinlikle Katılıyorum	3	,7	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 22'ye göre, katılımcıların %2,5'i kesinlikle katılmıyorum, %26,6'sı katılmıyorum, %28,8'i kararsızım, %40,0'ı katılıyorum, %2,2'si ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Çoğunluk atık ve artık toplama hizmetlerinin düzeldiğini düşünmektedir, ancak kararsız olanların oranı da dikkate değerdir.

Tablo 22: Atık ve artık toplama hizmetlerine ilişkin veriler

Büyükşehir Kanunu'ndan sonra yapılan atık ve artık toplama hizmetleri düzeldi.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	10	2,5	2,5
Katılmıyorum	107	26,6	29,0
Kararsızım	116	28,8	57,8
Katılıyorum	161	40,0	97,8
Kesinlikle Katılıyorum	9	2,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 23'e göre, katılımcıların %4,2'si kesinlikle katılmıyor, %36,2'si katılmıyor, %33,3'ü kararsız, %23,6'sı katılıyor ve %2,7'si kesinlikle katılıyor cevabını vermiştir. Bu verilere göre, çoğunluk kanalizasyon hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Merkeze uzak kalan bu yerleşim yerlerinde kanalizasyon hizmetine yönelik çalışma yapılacak alan olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 23: Kanalizasyon hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin veriler

Büyükşehir Kanunu'ndan sonra yapılan kanalizasyon hizmetleri yeterlidir.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	17	4,2	4,2
Katılmıyorum	146	36,2	40,4
Kararsızım	134	33,3	73,7
Katılıyorum	95	23,6	97,3
Kesinlikle Katılıyorum	11	2,7	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 24'e göre, katılımcıların %6,7'si kesinlikle katılmıyorum, %23,8'i katılmıyorum, %26,1'i kararsızım, %38,5'i katılıyorum ve %5,0'si kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Saha araştırmalarında, köy iken çöp kutularının olmadığı bu yerleşim yerlerinde mahalle olduktan sonra çöp kutuları yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Fakat sayılarının az olması da günümüzde hala süren bir şikayet olarak devam etmektedir.

Tablo 24: Çevre temizliği hizmetlerine yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra çevre temizliği hizmetleri yeterlidir.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	27	6,7	6,7
Katılmıyorum	96	23,8	30,5
Kararsızım	105	26,1	56,6
Katılıyorum	155	38,5	95,0
Kesinlikle Katılıyorum	20	5,0	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 25'e göre, katılımcıların kanun sonrası emniyet hizmetlerinin yeterliliği konusundaki görüşlerini yansıtan tabloya göre katılımcıların, %6,5'i kesinlikle katılmıyorum, %22,6'sı katılmıyorum, %39,7'si kararsızım, %30,3'ü katılıyorum ve %1'i kesinlikle katılıyorum demiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerinin olumlu yönde olmasının çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Saydam'ın gerçekleştirdiği

çalışmanın sonuçlarına göre de katılımcıların tamamı olumlu cevap vermiştir (Saydam, 2020: 100). Bu hizmetin genel anlamda olumlu karşılandığını söyleyebiliriz.

Tablo 25: Acil durum hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin veriler

Büyükşehir Kanunu'ndan sonra emniyet (itfaiye, ambulans vb.) hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	26	6,5	6,5
Katılmıyorum	91	22,6	29,0
Kararsızım	160	39,7	68,7
Katılıyorum	122	30,3	99,0
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,0	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 26'ya göre, belediyelerin tarımsal destek uygulaması yapmasına yönelik hizmetlerinin olup olmadığını ele alan soruya katılımcılar %17,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %35,7'si katılmıyorum, %35,2'si kararsızım, %9,9'u katılıyorum, %1,5'i ise kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermişlerdir. Yanıtlara göre, katılımcıların çoğunluğu belediyenin tarımsal hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 26: Büyükşehirin tarımsal destek hizmetlerine yönelik veriler

Belediyenin mahalleye dönüşen yerleşim yerlerine yönelik tarımsal hizmetleri (tohum ve gübre dağıtma vb.) oldu.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	71	17,6	17,6
Katılmıyorum	144	35,7	53,3
Kararsızım	142	35,2	88,6
Katılıyorum	40	9,9	98,5
Kesinlikle Katılıyorum	6	1,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 27'ye göre, katılımcıların mahalle olduktan sonra sulama kanalları yapılması ya da tamir edilmesi konusundaki görüşlerini yansıtan tabloya göre katılımcıların, %7,2'si kesinlikle katılmıyor, %43,7'si katılmıyor, %31,5'i kararsız,

%15,6'sı katılıyor ve %2'si kesinlikle katılıyor. Yanıtlara göre, katılımcıların çoğunluğu sulama kanallarının yapıldığı veya tamir edildiği konusunda olumsuz görüş bildirmektedir. Olumsuz görüşle birlikte kararsızların oranı da fazladır.

Tablo 27: Sulama kanalları yapılması ya da iyileştirilmesine yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu'ndan sonra sulama kanalları yapıldı ya da tamir edildi.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	29	7,2	7,2
Katılmıyorum	176	43,7	50,9
Kararsızım	127	31,5	82,4
Katılıyorum	63	15,6	98,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	2,0	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 28'e göre, 6360 sayılı Kanun değişikliği ile mahalle olduktan sonra bahçe ve park alanlarında yapılan hizmetlere yönelik yargıya katılımcıların cevabı, %6,9'u kesinlikle katılmıyorum, %35,2'si katılmıyorum, %7,7'si kararsızım, %44,9'u katılıyorum ve %5,2'si kesinlikle katılıyorum olmuştur. Saydam'ın gerçekleştirdiği çalışmanın sonuçlarına göre de katılımcıların %58'i olumlu cevap vermiştir. Saydam, bunun nedeninin yerleşim yerlerine göre hizmetin farklılık göstermesinden kaynaklandığını söylemektedir (Saydam, 2020: 101).

Tablo 28: Park, bahçe ve ağaçlandırma alanında yapılan hizmetlere yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra park, bahçe ve ağaçlandırma alanında yapılan hizmetleri yeterli buluyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	28	6,9	6,9
Katılmıyorum	142	35,2	42,2
Kararsızım	31	7,7	49,9
Katılıyorum	181	44,9	94,8
Kesinlikle Katılıyorum	21	5,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 29'a göre, katılımcıların köy yerleşmelerinin mahalle statüsüne geçtikten sonra sokakların aydınlatılması hizmetine ilişkin ifadeye cevaplarını yansıtan tabloya göre, %1,2'si kesinlikle katılmıyorum, %26,1'i katılmıyorum, %16,6'sı kararsızım, %48,9'u katılıyorum ve %7,2'si şeklinde yanıt vermiştir. Katılımcıların çoğunluğu sokakların aydınlatılması hizmetini olumlu bulmaktadır.

Tablo 29: Sokak aydınlatması ve ışıklandırması alanında yapılan hizmetlere yönelik veriler

Mahalle olduktan sonra sokak aydınlatma ve ışıklandırma hizmetlerini yeterli buluyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	1,2	1,2
Katılmıyorum	105	26,1	27,3
Kararsızım	67	16,6	43,9
Katılıyorum	197	48,9	92,8
Kesinlikle Katılıyorum	29	7,2	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 30'a göre, 6360 Sayılı Kanun'un çıkmasının demokrasiyi olumsuz etkilediğini düşünüyorum ifadesine katılımcılar %3,7'si kesinlikle katılmıyorum, %37,2'si katılmıyorum, %43,7'si kararsızım, %13,6'sı katılıyorum ve %1,8'i kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir. Katılanların çoğunluğunun kararsız kaldığı ve demokrasinin olumsuz etkilenmediğini düşündüğünü görmekteyiz.

Tablo 30: 6360 sayılı kanun'un demokrasi üzerindeki etkisine yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu'nun demokrasiyi olumsuz etkilediğini düşünüyorum.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	15	3,7	3,7
Katılmıyorum	150	37,2	40,9
Kararsızım	176	43,7	84,6
Katılıyorum	55	13,6	98,2
Kesinlikle Katılıyorum	7	1,8	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 31'e göre, mahallelerin ihtiyaçlarını koordine edecek bölge müdürlüklerinin bir şubesinin mahallelerinde yer alıp almadığı bilgisine ulaşmak amacıyla sorulan soruya katılanlar %12,2'si kesinlikle katılmıyorum, %57,6'sı katılmıyorum, %17,1'i kararsızım, %11,7'si katılıyorum, %1,5'i ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Yanıtlayanların çoğunluğuna göre mahallerde ihtiyaçları gidermek için büyükşehirin bir şubesi yer almamaktadır.

Tablo 31: Mahallelerin ihtiyaçlarını koordine edecek bölge müdürlüklerinin mahallede şubesi olunmasına yönelik veriler

Büyükşehir Kanunu ile mahallelerin ihtiyaçlarını koordine edecek bölge			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	49	12,2	12,2
Katılmıyorum	232	57,6	69,7
Kararsızım	69	17,1	86,8
Katılıyorum	47	11,7	98,5
Kesinlikle Katılıyorum	6	1,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 32'ye göre, mahallelerde iletişim merkezleri oluşturulmuştur ifadesine katılımcılar %9,9'u kesinlikle katılmıyorum, %65,8'i katılmıyorum, %6,0'ı kararsızım, %15,9'u katılıyorum ve %2,5'i ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Verilen cevaplara göre, katılımcıların büyük çoğunluğu mahallerde iletişim merkezlerinin oluşturulmadığını belirtmektedir.

Tablo 32: Mahallelerde iletişim merkezleri oluşturulmasına yönelik veriler

Büyükşehir kanunu ile mahallemizde iletişim merkezleri oluşturulmuştur.			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	40	9,9	9,9
Katılmıyorum	265	65,8	75,7
Kararsızım	24	6,0	81,6
Katılıyorum	64	15,9	97,5
Kesinlikle Katılıyorum	10	2,5	100,0
Toplam	403	100,0	

Tablo 33'e göre, katılımcıların 6360 Sayılı Kanunu'nun katılım hakkını olumlu etkileyeceği düşüncesini değerlendiren tabloya göre, %1'i kesinlikle katılmıyorum, %22,1'i katılmıyorum, %33,5'i kararsızım, %41,2'si katılıyorum, %2,2'si ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu Kanun'un katılım hakkını olumlu etkileyeceğini düşünmektedir.

Tablo 33: 6360 sayılı kanun'un katılım hakkının etkilemesine ilişkin veriler

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,0	1,0
Katılmıyorum	89	22,1	23,1
Kararsızım	135	33,5	56,6
Katılıyorum	166	41,2	97,8
Kesinlikle Katılıyorum	9	2,2	100,0
Toplam	403	100,0	

3.2.3. Anket Sonuçlarına Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesinde meydana gelen hizmet değişimi hakkında yapılan anket çalışmasının sonuçları incelendiğinde halkın hizmet alması açısından hem memnun olduğu yönler hem de memnun olmadığı yönler olduğu görülmektedir.

Anket çalışmasında katılımcılara sorulan sorulardan olumlu dönüş alınan yargılar; 6360 sayılı Kanun'un çıkmasının iyi olması, mahalle olmanın farklı bir statü yarattığının düşünülmesi, Büyükşehir Kanunu'nun kültürel ve sosyal olarak olumlu etkilediğinin düşünülmesi, Kanun ile iskan ve imar alanında yapılan uygulamaların doğru bulunması, mahalle olduktan sonra içme suyumuzun kalitesinin artması, Kanun ile mahalleye dönüşen köylerin yollarının asfaltlanması, Kanundan sonra atık toplama hizmetlerinin yerine getirilmesi, mahalle olduktan sonra köylerdeki çevre temizliği çalışmalarının yeterli olması, Büyükşehir Kanunu'ndan sonra acil hizmetlerinin yeterli olmasının düşünülmesi, mahalle olduktan sonra bahçe ve park yapımı çalışmalarının

yeterli bulunması, mahalle olduktan sonra köy yollarının aydınlatılması hizmetlerinin gerçekleşmesi, Büyükşehir Kanunu'nun demokrasiyi olumsuz etkileyeceğinin düşünülmemesi ve Büyükşehir Kanunu'nun katılım hakkını olumlu etkileyeceğinin düşünülmesidir.

Sorulan sorulardan olumsuz dönüş alınıp düzeltilmesi gereken hizmetler ve yargılar ise; 6360 sayılı Kanunu ile mahalleye dönüşen köylerdeki halkın mali yükünün artmasının düşünülmesi, Kanun ile inşaat yapmanın zorlaşması ve pahalılaşması, Kanun ile köylerin merkeze mesafesinin uzak olmasının olumsuz olacağını düşünülmesi, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin sonlandırılmasıyla önceden yapılan hizmetlerin azaldığının düşünülmesi, Kanundan sonra otobüs hizmetleri düzelmemesi, mahalle olduktan sonra sağlık ocağı sayısının artmaması, mahalle olduktan sonra spor merkezlerinin kurulmaması, eğitim alanında yapılması gereken hizmetlerin artmaması, mahalle olduktan sonra internet hizmetinin düzelmemesi, Büyükşehir Kanunu'ndan sonra yapılan sosyal yardımların yeterli olmaması, Kanundan sonra gerçekleşen kanalizasyon işlerinin yeterli olmaması, belediyenin köylerde tarımsal destekleme hizmetlerinin olmaması, Kanundan sonra sulama kanalları yapılmaması ya da tamir edilmemesi, Kanunla birlikte mahallelerin ihtiyaçlarını koordine edecek bölge müdürlüklerinin bir şubesinin mahallede yer almaması ve Büyükşehir Kanun'u ile mahallelerde iletişim merkezleri kurulmamasıdır.

Vatandaşın olumsuz düşündüğü yargılar kadar olumlu düşündüğü yargılarında olması, 6360 Sayılı Kanun'un çıkmasına karşı olmadıklarını fakat hizmet olarak istedikleri hizmeti alamadıklarını ya da eksik aldıklarını göstermektedir. Olumsuz düşünülen en önemli konulardan biri de Kanun'un getirdiği mali yük olmaktadır. Bunun yanında mahalleye dönüşen köylerin il merkezine uzak olması ve köylerin merkezden takip edilmesinin zor olması, bunun sonucunda hizmetlerin çok fazla gecikmesi diğer olumsuz düşünülen konulardır.

H1: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde hizmet sunumunda iyileşmeler olmuştur.

Çalışmanın yapıldığı alanlarda köyden mahalleye dönüştükten sonra hizmetlerin sunumunda iyileşmeler olduğu analiz edilmiştir. Birinci hipotez kabul edilmiştir.

H2: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde mali yük artmıştır.

Köyden mahalleye dönüştükten sonra imar ve iskan düzenlemeleri ile vergilerden dolayı halkın mali yükünün arttığı analiz edilmiştir. İkinci hipotez kabul edilmiştir.

H3: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşim yerleşmelerde yaşayan halkın demokrasiye ve yönetime katılımı olumsuz etkilenmiştir.

Mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinin il merkezine uzak olması nedeniyle yönetime katılmasının zor olabileceği ve 6360 Sayılı Kanun'un anayasal düzenlemelerden uzak bir şekilde yapılması eleştirisi ile bu hipotez olumsuz kurulmuştur fakat katılımcıların Kanun'un demokrasi ve katılım yönünden olumlu olduğunu düşündükleri analiz edilmiştir. Üçüncü hipotez reddedilmiştir.

H4: 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki mahalleye dönüşen yerleşmelerde yaşayan halk yeni yasa sonrası verilen hizmetten memnundur.

Kanun ile mahalleye dönüşen yerleşim yerlerindeki halkın, verilen hizmetten memnun olduğu analiz edilmiştir. Dördüncü hipotez kabul edilmiştir.

6360 Sayılı Kanun ile mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki hizmet değişimi: Çarşamba örneği çalışması çerçevesinde yapılan anket bulgularının incelenmesi sonucunda, katılanların Kanun ile verilen kamu hizmetleri konusunda memnun oldukları hizmetler olduğu gibi yetersiz oldukları hizmetler de bir hayli fazladır. Katılımcıların, 6360 Sayılı Kanun'a mali yükten ve il merkezine uzaklıktan dolayı olumsuz yaklaştıkları, verilen bazı hizmetlerin iyi olduğu fakat birçok hizmetin halen iyileştirilmesinin gerektiği sonucuna varılmıştır.

3.2.4. Çalışmanın Güvenirlilik Analizine Yönelik Bulgular

Tablo 40: Anket çalışması güvenilirlik istatistikleri

Güvenirlilik İstatistikleri		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on	N of Items
,869	,866	32

Anket çalışmasının güvenilirlik analizi Cronbach alfa katsayısı ile ölçülmüştür ve sonuç 0,869 çıkmıştır. Analiz lm için ankette değerlendirilmesi istenilen 32 ifade kullanılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucu $0,80 \leq \alpha < 1,00$ değerinde olduğundan “yüksek güvenilir” olarak ifade edilebilir.

SONUÇ

Köy ve mahalle yerleşim birimlerinin en küçükleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Köy, kırsal alansa en küçük yerleşim birimi olarak edilirken, mahalle ise kentsel alanda en küçük yerleşim birimi olarak kabul görmüştür. Köylerin kendilerine ait tüzel kişilikleri olması köyleri birer yönetim birimi yapmıştır fakat mahallerde tüzel kişilik olmadığından, mahalleler merkezi yönetime bağlı birimler olarak kalmışlardır. Köy ve mahalle tarihine baktığımızda birbirinden farklı bu iki birimde de gelişmeler olmuştur. Son olarak 6360 Sayılı Kanun ile büyükşehirlerde ve yeni büyükşehre dönüşen illerdeki köylerin kaldırılmasıyla bu alanlar mahalle olmuştur.

Türkiye’de yerel yönetim alanında gelişmeler tarihimizden bu yana hep olmuştur. Büyük kentlerin düzenlenmesi için bu gelişmeler ilk olarak 1960’lı yıllardan itibaren olmaya başlamıştır. 1982 yılında yürürlüğe giren 2709 Sayılı Kanun’un 127. maddesinde yerel yönetim alanındaki gelişmeler ve anayasal şartlardan bahsedilmiştir. Kentleşmenin hızla artması devam ederken 1984 tarihinde 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Böylece büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri daha koordineli bir şekilde yürütülerek, görev ve yetkileri dahilinde hizmetlerinin planlı ve düzenli bir şekilde hayata geçirilmesi sağlanmıştır. İstanbul, Ankara ve İzmir bu kanun ile büyükşehir olmuştur. Bu üç ilden sonra Adana 1986 yılında, Gaziantep, Bursa, Kayseri ve Konya da 1987 yılında büyükşehir ünvanı almıştır. 1993 yılı içerisinde de “Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında 504 sayılı KHK” ile Antalya, Mersin, Eskişehir, Samsun, İzmit, Erzurum ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi olmaya hak kazanmıştır. 2012 yılında 6360 Sayılı Kanun’un çıkmasıyla ve 2013 yılında bu kanunda yapılan değişiklikle büyükşehir statüsüne sahip olan il sayısı 30 olmuştur. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir statüsü alan iller, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van olmuştur. Bu kanun ile il sınırı mülki sınır olmuştur, öncesinde tüzel kişiliği bulunan köy, belde ve il özel idareleri kapatılarak büyük şehirlerde son bulmuştur.

Köy ve mahalle birimleri birbirlerinden farklı yerleşmelerdir. Hem yönetsel hem de hukuksal olarak birbirlerinden farklılık göstermektedirler. İki biriminde de başında olan muhtarlarında görevleri farklılık göstermektedir. Köyün tüzel kişiliğe

sahip olması fakat mahallenin tüzel kişiliğinin olmaması bu farklılığın en büyük sebebidir. Köyün tüzel kişiliğe sahip olması köy muhtarını bir yönetici yaparken, mahalle muhtarı daha çok merkezi yönetimin memuru olarak görülmektedir. 6360 Sayılı Kanun ile köylerin mahalleye dönüşmesiyle köylerdeki muhtarlar da yönetici özelliklerini kaybetmiş, daha çok merkezi idareye bağlı olmuştur.

Yapılan çalışmayla 6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesindeki köyden mahalleye dönüşmüş yerleşmelerdeki hizmet değişimi incelenmiştir. Anket sonuçları ele alındığında katılımcıların kanunun varlığından haberdar oldukları görülmektedir. Kanunun çıkmasının günlük yaşamlarını pek etkilemediği görülen katılımcıların kanun hakkında hem olumlu hem de olumsuz görüşleri bulunmaktadır. Mahalle olmanın kendilerine farklı bir statü yarattığını düşünen katılımcılar olduğu gibi kendilerini kentsel yaşamda görmeyip kırsal hayatlarının devam ettiğini belirten katılımcılar da mevcuttur.

6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesinde mahalleye dönüşen yerleşmelerde sunulan ve olumlu olarak görülen hizmetler, içme suyunun kalitesinin artması, ana yollar ile mahalle içi yolların asfaltlanması, artık ve atık toplama hizmetleri, çevre temizliği hizmetleri, acil durum hizmetleri, bahçe ve park hizmetleri, yolları aydınlatma ve ışıklandırma hizmetleridir.

6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesinde mahalleye dönüşen yerleşmelerde sunulan ve olumsuz ya da eksik olarak görülen ve düzeltilmesi beklenen hizmetler, mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki vatandaşa mali yük getirmesi, inşaat (ev, ahır) yapmanın zorlaşması ve pahalılaşması, merkez ile mahalleler arasında kalan mesafenin fazla olmasının hizmet sunumunu olumsuz etkilemesi, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin kaldırılmasıyla mahalleye dönüşen yerleşmelerde yapılması gereken yatırımların yapılmaması, otobüs hizmetleri, sağlık ocağının artmaması, halı saha ya da spor alanları gibi alanlar, eğitim alanında yapılması gereken hizmetler, internet hizmeti, sosyal yardımlar, kanalizasyon hizmetleri, tarımsal yardım hizmetleri, sulama kanalları yapılması ya da tamir edilmesi, mahallelerin ihtiyaçlarını koordine edecek bölge müdürlüklerinin bir şubesinin mahallede yer alması, mahallelerde iletişim merkezleri oluşturulmasıdır. Sayılan bu hizmetlerin yerine getirilemediği ve eksik kaldığı düşünülen hizmetlerdir.

Çalışma devam ederken alan gözlemlenmesi de yapılmıştır. Sunulan hizmetlerden duyulan memnuniyet derecesi genelde benzerlikler gösterse de farklılıklar da mevcuttur. Mesela yol yapımı çalışması kimi mahallelerde yeni yapılmışken, kimi mahallelerde uzun süredir yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Çalışmada ele alınan hipotezlerden üçü kabul edilirken, bir tanesi reddedilmiştir. Reddedilen hipotezde, çalışmanın yapıldığı alanlarda halkın demokrasiye ve yönetime katılımının olumsuz etkilendiğine yönelik soru sorulmuştur. Fakat çalışmaya katılan vatandaş halkın katılımının olumsuz etkilenmediğini düşünmektedir. Alanda yapılan izlenimlere göre, böyle düşünülmesinin en büyük sebebinin insanların bu soruyu tam anlamıyla anlamayıp, olumsuz algılaması ve bu yüzden yönetime karşı olumsuz düşünmekten kaçındıkları için olumlu cevap verdikleri düşünülmektedir.

6360 Sayılı Kanun ile Çarşamba ilçesinde mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki hizmet sunumlarından bazılarında memnun olduğu fakat bazılarında memnun olunmadığı, eksik kaldığı, beklenen hizmetin sunulmadığı görülmüştür. Özellikle kanunun mali yük getirmesi, mahallelilerin il merkezine uzak kalması, tarımsal desteğin sunulmaması, hizmetlerin geç götürülmesi ve vatandaşın kendini kent yaşamanda görmemesi 6360 Sayılı Kanun'un düzeltilmesi gereken yönlerini olarak düşünülmektedir. Bunların iyileştirmesi vatandaşın bu kanuna olumlu baktıracağı ve vatandaşın Kanun'dan daha fazla verim almasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma ile Çarşamba ilçesinde 6360 Sayılı Kanun'un getirdiği etkiler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bu kırsal alanlarda yapılacak politikalara olumlu etkide bulunacağı düşünülmektedir. Bu alanlarda sunulan eksik hizmetlerin tespit edilerek ortaya konulmasının önemli olmasından dolayı benzer çalışmaların gerçekleştirilmesinin faydalı olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

442 Sayılı Köy Kanunu, Kanun Numarası: 442 Kabul Tarihi : 18/3/1924 Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 7/4/1924 Sayı : 68 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 5 Sayfa : 336

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.442.pdf> (E.T. 05.05.2023)

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Kanun Numarası : 5302 Kabul Tarihi : 22/2/2005 Yayımlandığı R. Gazete : Tarih: 4/3/2005 Sayı : 25745 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5302.pdf> (E.T. 05.05.2023)

5393 Sayılı Belediye Kanunu, Kanun Numarası: 5393 Kabul Tarihi : 3/7/2005 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 13/7/2005 Sayı : 25874 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf> (E.T. 05.05.2023)

https://www.erzurum.bel.tr/IcerikDetay-gorev,yetki_ve_sorumluluklar/9048/I.html
(E.T.: 24.06.2023)

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eablon:T%C3%BCrkiye_il%C3%A7e_n%C3%BCfus/Samsun/%C3%87ar%C5%9Famba (E.T.: 02.07.2023).

Akçay, F. (2023). 6360 Sayılı Yasa ile Köyden Mahalleye Dönüşüm: Şile Kırsalı Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Atik, E. (2023). 6360 Sayılı Kanun'un Köy Ve Beldeden Mahalleye Dönüşen Yerlerdeki Etkisi: Denizli Acıpayam Örneği. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

Arıkboğa, D. (2013). Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli. Yerel Politikalar, 0 (3), 48-96 .
<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/YerelPolitikalar/Issue/13663/165299> (E.T. 25.03.2023)

Aydın, B. (2022) 6360 Sayılı Kanun'un Halkın Belediye Algısı Üzerindeki Etkisi: Maçka Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Belli, A. (2017). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Bağlamında Yerinden Yönetimin ve Yerel Yönetimlerin Değerlendirilmesi, Akademik Araştırmalar Ve Çalışmalar Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 16.
- Bozlağan, R., Can, A. (2009). İl Özel İdaresinde Valinin Yürütme Organı Olması Sorunu Ve Bir Çözüm Önerisi. Öneri Dergisi, 8 (32), 217-232. <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/987154> (E.T. 05.05.2023)
- Bulut Y., Kara M. (2013). Köylerin Mahalleye Dönüşmesinin Yansıması Nasıl Olacak? Hatay'da Bir Uygulama. Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler Ve Kentsel Politikalar. Pagem Akademi, Ankara
- Çakır, S. Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Çarşamba İlçe Raporu. <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/carsamba-ilce-raporu-2018.pdf> (E.T.: 02.07.2023).
- Çarşamba Belediyesi 2022 Faaliyet Raporu, <https://www.carsamba.bel.tr/faaliyet-rapor> (E.T.: 02.07.2023).
- Çarşamba Belediyesi. <https://www.carsamba.bel.tr/> (E.T.: 02.07.2023).
- Çarşamba Belediyesi Stratejik Planı, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/b7c7U+Carsamba_15-19_SP.pdf (E.T.: 02.07.2023).
- Çavuşoğlu, A. (2019). 6360 Sayılı Kanun'un Kırsal Alan Yönetimine Etkisi: Antalya İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Çengel, R. (2022). 6360 Sayılı Kanun'un Kıyı Belediyelerinde Hizmet Sunumuna Etkisi: Kuşadası Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Çetin, S. (2015). Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye'de İl Özel İdareleri. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (25) ,<https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Dpusbe/Issue/4767/65562> (E.T. 20.04.2023)
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 11 (1) <https://dergipark.org.tr/en/pub/ksusbd/issue/10272/126028> (E.T 15.04.2023)
- Çolak, H. (2012). Türk Toplumunda Demokrasi Ve Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi Bağlamında 1580 Sayılı Belediye Kanunu Yasama Müzakereleri. Atatürk Yolu Dergisi.

- Daşçı, S. (2016). 6360 Sayılı Yasanın Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Örneği, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Demirkaya, Y. Koç M. (2017). 6360 Sayılı Kanun İle Birlikte Mahalleye Dönüşen Köylerde Değişimin Katılım Açısından Muhtarlığa Etkisi: Mentеше ve Seydikemer İlçeleri Üzerinden Bir Değerlendirme. Strategic Public Management Journal, Cilt 3, Sayı 6.
- Erten, M. (1999). Nasıl Bir Yerel Yönetim?. Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Gözübüyük, A. (2015). Türkiye'nin Yönetim Yapısı. Turhan Kitabevi. Ankara.
- Gözler, K. (2018). Türkiye'nin Yönetim Yapısı (T.C. İdari Teşkilatı). Ekin Kitabevi Yayınları.
- Gülenç Kantar, A. (2019). 6360 Sayılı Yasa Sonrasında Büyükşehir Belediyelerinin Yeniden Yapılandırılması: Manisa Büyükşehir Belediyesi Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.
- Güven, A. (2017). Kentsel Sorunların Çözümünde Kent Yönetimi Ve Paydaşlarının Rolü, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal Of International Social Research Cilt: 10 Sayı: 52, S. 1055.
- https://www.researchgate.net/profile/Ahmet-Gueven-3/publication/320629677_Kentsel_Sorunlarin_Cozumunde_Kent_Yonetimi_Ve_Paydaslarinin_Rolu/links/5a46b63f458515f6b055954f/Kentsel-Sorunlarin-Coezumuende-Kent-Yoenetimi-Ve-Paydaslarinin-Rolue.pdf (E.T. 17.03.2023)
- Kalağan, G. (2018). Türkiye'de 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası Kapsamında Büyükşehirler/Bütünşehirler: Yönetimsel Yapı, Mali/İktisadi Boyut ve Gelecek Vizyonu Üzerine Bir Tartışma. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Keleş, R. (1992). Yerinden Yönetim ve Siyaset. Cem Yayınevi.
- Keysan, C. (2017). 6360 Sayılı Yasanın Uygulama Sürecinde Denizli'de Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Algısı: Eski Belde Belediyeleri Üzerinden Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi. Denizli.
- Kırmızı, M. (2019). 6360 sayılı yasanın kent ve kırsal alanlarına etkileri : Diyarbakır örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, H. (2014). Kamu Yönetiminde Merkezîyetçi ve Adem-i Merkezîyetçi Düşünceler Işığında Türkiye'de Yerel Özerklik Tartışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: DÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçükaltun, H. (2022). İdari Vesayet Ve Yerel Yönetimler Üzerinde Uygulanışı, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi. Karabük.

Narcıkara, P. (2016). Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılımda Adalet: Hatay Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

Okta, T. (2020). 1855-2020 Döneminde Türkiye’de Büyükşehir Belediye Yönetiminin Gelişimi . Strategic Public Management Journal , 6 (12) , 1-41.

Ökmen, M., Parlak, B. (2010). Kurumdan Uygulamaya Yerel Yönetimler. Alfa Aktüel Yayınları.

Özbey, A. (2016). 6360 Sayılı Yasaya Göre Oluşturulan Büyükşehirler Üzerine Bir Araştırma ve Malatya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Özören, S. (2022). 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasıyla Köyden Mahalleye Dönüşen Yerleşim Birimlerinde Kentlilik Bilinci Oluşumunun İrdelenmesi: Konya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Konya Teknik Üniversitesi, Konya.

Özgür, H. & Savaş Yavuzçehre, P. (2016). Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi:1982-2015 . Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 7 (1) , 903-926 .

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/25889/272752> (E.T. 20.02.2023)

Özgür H, Azaklı S. (2005). Belediye Organları ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis ve Encümen, Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi.

Öztürk, A. (1997). 21. Yüzyıl Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli. Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları.

Sözen, S. (2013). Kamu Yönetimi. T.C. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayını. Eskişehir

Şahin, Y. (2018). Yerel Yönetimler. Ekin Yayınevi.

Tekin Faruk Ö. (2018). Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.

TÜİK. <https://www.tuik.gov.tr/> (E.T.: 02.07.2023).

Türkiye Büyük Millet Meclisi

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c055/b113/tbmm220551130859.pdf> (E.T.: 24.06.2023)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2022 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685>

Yiğit, M. (2008). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Katılım, Demokrasi Ve AB Sürecinin Etkileri. Yüksek Lisans Tezi.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Demografik Özelliklere Yönelik Veriler.....	61
Tablo 2: Katılımcıların 6360 Sayılı Kanun Hakkındaki Görüşüne Yönelik Veriler ...	63
Tablo 3: 6360 Sayılı Kanun'un Çıkmasıyla Günlük Yaşamımda Değişiklikler Olmasına İlişkin Veriler.....	63
Tablo 4: Mahalleye Dönüştükten Sonra Mahalle Adının Değişmesine Yönelik Veriler	64
Tablo 5: Mahalle Olmanın Farklı Bir Statü Yarattığının Düşüncesini Yönelik Veriler	64
Tablo 6: 6360 Sayılı Kanun'un Mali Yük Getirmesine Yönelik Veriler.....	65
Tablo 7: 6360 Sayılı Kanun'un Sosyal ve Kültürel Anlamda Olumlu Etkilediği Düşüncesine Dair Veriler.....	65
Tablo 8: 6360 Sayılı Kanun ile İmar ve İskan Hizmetleri Alanında Yapılan Uygulamaları Doğru Buluyorum İfadesine İlişkin Veriler	66
Tablo 9: 6360 Sayılı Kanun ile İnşaat (Ev, Ağır) Yapmanın Zorlaşmasına Ve Pahalılaşmasına İlişkin Veriler	66
Tablo 10: Hizmet Almada Merkeze Olan Uzaklığın Olumsuz Etkilenebileceği Düşüncesine Yönelik Veriler	67
Tablo 11: Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin Kaldırılmasıyla Mahallelere Yapılacak Olan Yatırımların Azalması Düşüncesine İlişkin Veriler.....	68
Tablo 12: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarını Hakkındaki Düşüncelere Yönelik Veriler	68
Tablo 13: Büyükşehir Tarafından Yapılan Hizmetlerin Her Alanda Yeterli Olmasına Yönelik Veriler	69
Tablo 14: Otobüs Hizmetlerinin Düzelmesine Yönelik Veriler	69
Tablo 15: İçme Suyunun Kalitesinin Değişmesine Yönelik Veriler	70
Tablo 16: Sağlık Ocağı Sayısının Değişimine Yönelik Veriler.....	70
Tablo 17: Spor Alanları Yapılmasına Yönelik Veriler	71
Tablo 18: Ana Yollar ile Mahalle İçi Yolların Asfaltlanmasına Yönelik Veriler	71

Tablo 19: Eğitim Alanında Yapılan Hizmetlere İlişkin Veriler.....	72
Tablo 20: İnternet Hizmetinin İyileşmesine Yönelik Veriler	72
Tablo 21: Sosyal Yardımların Yapılmasına Yönelik Veriler	73
Tablo 22: Atık ve Artık Toplama Hizmetlerine İlişkin Veriler	73
Tablo 23: Kanalizasyon Hizmetlerinin Yeterliliğine İlişkin Veriler	74
Tablo 24: Çevre Temizliği Hizmetlerine Yönelik Veriler	74
Tablo 25: Acil Durum Hizmetlerinin Yeterliliğine İlişkin Veriler	75
Tablo 26: Büyükşehirin Tarımsal Destek Hizmetlerine Yönelik Veriler	75
Tablo 27: Sulama Kanalları Yapılması Ya Da İyileştirilmesine Yönelik Veriler	76
Tablo 28: Park, Bahçe ve Ağaçlandırma Alanında Yapılan Hizmetlere Yönelik Veriler	76
Tablo 29: Sokak Aydınlatması ve Işıklandırması Alanında Yapılan Hizmetlere Yönelik Veriler	77
Tablo 30: 6360 Sayılı Kanun'un Demokrasi Üzerindeki Etkisine Yönelik Veriler	77
Tablo 31: Mahallelerin İhtiyaçlarını Koordine Edecek Bölge Müdürlüklerinin Mahallede Şubesi Olunmasına Yönelik Veriler.....	78
Tablo 32: Mahallelerde İletişim Merkezleri Oluşturulmasına Yönelik Veriler.....	78
Tablo 33: 6360 Sayılı Kanun'un Katılım Hakkının Etkilemesine İlişkin Veriler	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Çarşamba İlçesi Coğrafi Konumu.....	59
---	----

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Sayın Katılımcı,
Bu anket çalışması, "6360 Sayılı Kanun ile Köyden Mahalleye Dönüßen Yerleşmelerdeki Hizmet Değişimi: Çarşamba Örneği" isimli yüksek lisans tezi için tamamen bilimsel bir amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla.

Rasim YILMAZ, Karabük Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Demografik Özellikler	
Cinsiyetiniz	() Kadın () Erkek
Yaşınız	() 18-25 () 26-35 () 36-45 () 46-55 () 56 ve üzeri
Medeni Durum	() Evli () Bekâr
Aylık Geliriniz	() 8500 TL'den az () 8501-11500 TL () 11501-14500 TL () 14501-17500 () 17501 TL ve üzeri
Eğitim Durumu	() İlköğretim () Ortaöğretim () Lise () Üniversite () Lisansüstü
Mesleğiniz	() Memur () Esnaf/İşveren () İşçi () Serbest Meslek () Emekli () Ev Hanımı () Öğrenci () Diğer
Yaşadığınız ilçedeki ikamet süreniz	() 5 Yılden Az () 5-10 Yıl () 11-15 Yıl () 16 Yıl ve üzeri

LÜTFEN! Aşağıdaki ifadelere ne derecede katıldığınızı, her ifadenin karşısındaki seçeneklerden uygun gördüğünüz rakamları işaretleyerek belirtiniz.

	1- Kesinlikle Katılmıyorum	2- Katılmıyorum	3- Kararsızım	4- Katılıyorum	5- Kesinlikle Katılıyorum
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					
32					

Ek 2: Etik Kurul Kararı

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-78977401-050.02.04-216275
Konu : Etik Kurul Kararı

03.02.2023

Sayın Doç. Dr. Kemal YAMAN

İlgi : 24.12.2022 tarihli ve 200878 sayılı dilekçe.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 18.01.2023 tarih ve 2023/01-23 sayılı kararı yazımız ekinde sunulmuştur. Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Elif ÇEPNİ
Kurul Başkanı

Ek:Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ : 18.01.2023
TOPLANTI NO : 2023/01

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Karar 23:

24/12/2022 tarihli Doç. Dr. Kemal YAMAN'ın Etik Kurul form ve ekleri görüşüldü.

Karabük Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Kemal YAMAN danışmanlığında yürütülen “6360 Sayılı Kanun ile Köyden Mahalleye Dönüşen Yerleşmelerdeki Hizmet Değişimi: Çarşamba Örneği” konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

ASLI GIBİDİR

Prof. Dr. Elif ÇEPNİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Rasim YILMAZ, Samsun'un Çarşamba ilçesinde lise öğrenimini tamamladıktan sonra 2016 yılında Karabük Üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde lisans öğrenimine başlamıştır. 2020 yılında lisans öğreniminden mezun olduktan sonra aynı yıl Karabük Üniversitesinde Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans yapmaya başlamıştır. 2023 yılında bankada çalışmaya başlamıştır ve şu an bankacı olarak hayatına devam etmektedir.